

Polština plačana v gotovini.

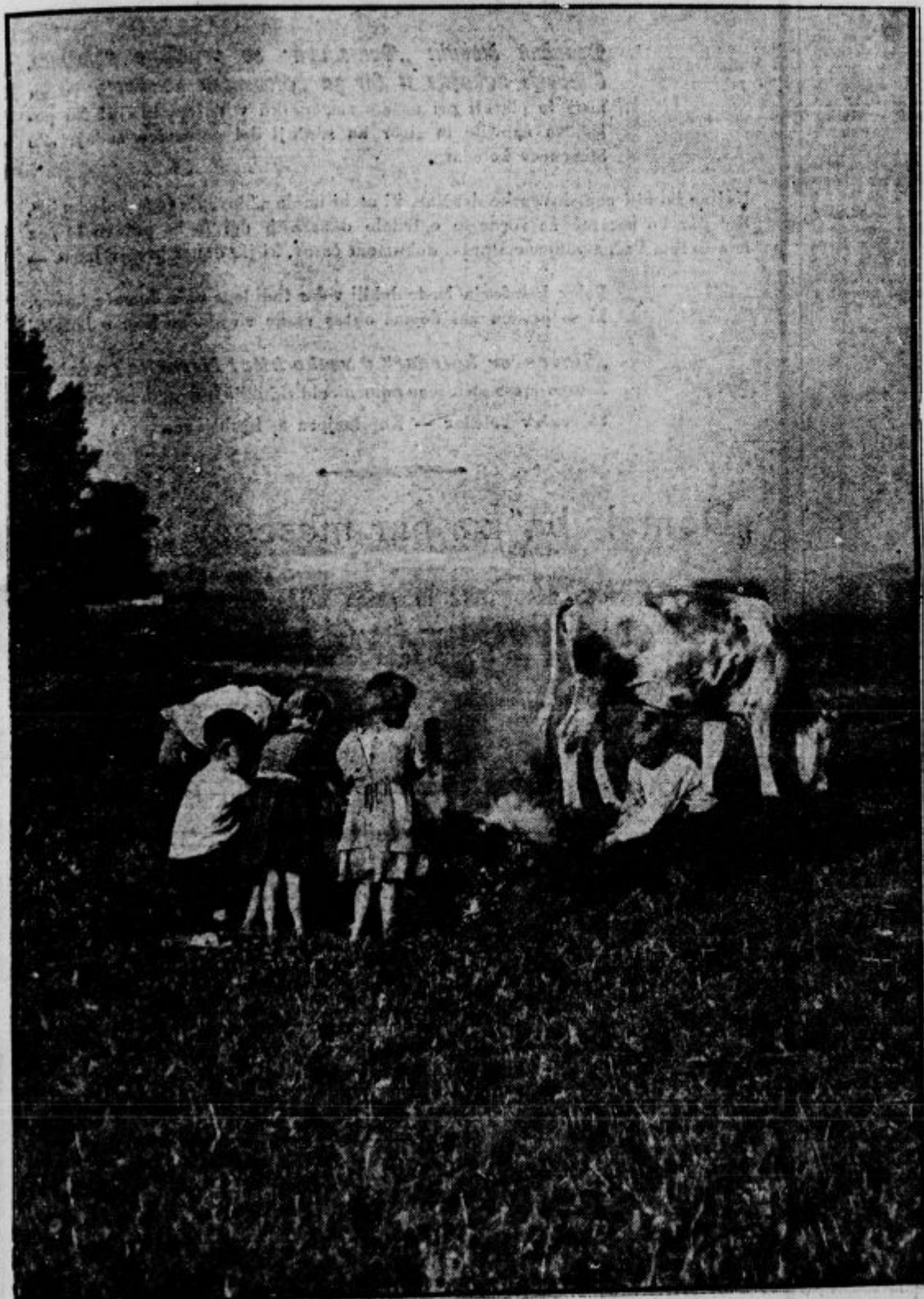
Domoljub

Danes:
„Srebrna
opanka“
Nov,
ilustriran roman!

Cena L 0.50

V Ljubljani 1. oktobra 1941-XIX

Leto 54 • Štev. 40

Prizor z jesenske paše,

ko se dim pastirskega o-
gnja meša z otožno me-
glo jesenskega jutra.

POD VZNOŽJEM ORSKEGA VELIKANA

Pod silnim gorskim velikanom Krnom ob podknožju že zasneženih Julijskih planin leži kakor zasajana pravilica gorska župnija Drežnica. Ne-
daleč od tod na pokopališču pri Sv. Lovrencu, dobro uro stran od Drežnice, počivajo zemski ostanki velikega slovenskega pesnika Simona Gregorčiča. Tu se razprostira kraljestvo tistega prelepega planinskega raja, ki ga opeva Gregorčič v svojih milodonečih pesmih in po katerem je pesniku hrepenelo srce ves čas njegovega življenja. Sem v Drežnico je pred 50. leti prišel iz Ajdovščine g. Josip Kalin, doma iz Ajdovščine. Ni čuda, da je ta planinski raj vsega prevzel tudi g. Kalina in si ga povsem osvojil. Prelepa planinska narava je prikovala njegovo srce na vekovite Krnove stene in ga drže še danes. Kmalu po njegovem prihodu so Drežničani sklenili zgraditi novo župno cerkev in se lotili dela s tako verno, da je bil njihov gospod kar presenečen in ganjen. Vendar pa domačini kljub izredni delavnosti in darežljivosti niso zmogli sami v doglednem času zgraditi zaželene cerkve. Nad Drežnico je stala sicer na nizkem holmu sredi vasi majhna cerkev, toda bila je v silno slabem stanju in so jo morali s

tramovjem podpreti. Zato je bilo res nujno, da se zgradi nova cerkev. Na božič 1910 je bilo sklenjeno, da se prične zgradba nove cerkve. Že leta 1912 je bila stavba toliko dozidana, da so jo mogli blagosloviti in se je v njej opravljala že služba božja. Zaradi svetovne vojne in vseh neprilic, ki jih prinesla vojna s seboj, pa je nastal v gradnji cerkve dolg presledek. Delo se je zopet začelo v letu 1924, in cerkev se je iz leta v leto vedno bolj in bolj izpopolnjevala. Sledile so si klopi, prižnica, spovednica, krasne orgle, ki imajo 28 pojocih spremenov in ki so tretje največje v goriški nadškofiji. Pred štirimi leti je kipar Novelli iz Gradiške postavil nov glavni oltar in obhajilno mizo. V sredo, dne 1. oktobra je mirna gorska vas Drežnica odzvela, ker je praznovala dva izredna dogodka: birmo in posvečenje nove župne cerkve presv. Srca Jezusovega, ki je bila pred kratkim proglašena za romarsko cerkev.

Petdeset let so se torej Brežničani pod vodstvom svojega gospoda trudili in se žrtvovali za zgraditev prelepe in veličastne cerkve. Misel, naj božje Srce kraljuje v njih planinskem rajju in naj čuva vso goriško deželo, jih je ogrevala in krepila skozi vsa desetletja, ko so se trudili za zgradbo nove cerkve. Razglasitev cerkve za romarsko božjo pot jim je sedaj v veliko zadoščenje.

Naročniki!

Današnji številki »Domoljuba« so priložene položnice Čimpreje nakažite 11 Lir za »Slovenčev koledar«, če ga niste še plačali pri našem zastopniku v Vašem kraju! Na položnico napišite in sicer na srednji del položnice zadaj: »Za Slovenčev koledar«.

Naj ne bo niti ene slovenske družine, ki ne bi imela »Slovenčevega koledarja«. Koledar bo namreč najvernejše ogledalo današnjih dni in bo gotovo še čez leta in leta Vašim potomcem pravi dokument časov, ki jih danes preživljamo. —

Poleg koledarja boste dobili v dar tudi lepe naše domače jaslice, ki so pristen naš domač okras vsake slovenske hiše o božiču!

»Slovenčev koledar« v vsako hišo! Naročite ga takoj! Zato so danes priložene položnice! Pridobite še drugih naročnikov! Slovenčev koledar — Kopitarjeva 6, Ljubljana..

»Domoljuba« za par mesecev zastonj!

Vsak, kdor se že sedaj naroči na »Domoljuba« za celo leto 1942 in plača celoletno naročnino 18 Lir tudi že sedaj — bo dobival ta najboljši slovenski tednik do konca tega leta zastonj.

Vsak redni naročnik »Domoljuba«, ki plača naročnino za celo leto v naprej najkasneje do 31. januarja, je zavarovan po posebnem pravilniku za primer požarne nesreče za 300 Lir.

Ne pozabite! »Domoljub« je najboljši slovenski tednik!

Ali ste že naročili »Slovenčevo knjižnico«?

ki obsega 24 knjig, od katerih bo vsaka veljala le 5 Lir? — Knjige bodo lepe vsebine. Vsaka njiga bo obsegala do 200 strani, nekatere še več. Oblika knjig bo 14×20 cm. Knjige bodo z žico vezane, ovitek kartonski in lepo ilustriran. Knjige naročite pri našem zastopniku v vašem kraju ali pa z dopisnico pri Upravi »Domoljub«, Kopitarjeva 6, Ljubljana. — Napišite čisto enostavno: Naročam 24 knjig Slovenčeve knjižnice. Plačeval bom mesečno! Podpišite se razločno in zapišite tudi Vaš točen naslov.

Če naročite vsaj polovico zbirke (t. j. 12 knjig) boste dobivali knjige na dom brez doplačila poštnine. — Knjige lahko plačujete mesečno v naprej po 10 Lir. Prva knjiga »Trop brez zvoncev«, ki jo je spisal znani naš pisatelj Janez Jalen, je že izšla! Vsakih 14 dni nova knjiga.

Naročite »Slovenčevo knjižnico« takoj!

Knjige dobite pri naših zastopnikih!

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

»Tudi mi smo to slišali, zato smo prihiteli.«

»Može,« je se obrnil Grašič do kmetov, »tukaj je nesporazum. Vrtovšek je v resnici mrtev, toda resnica o njegovi smrti je druga. Ubil ga nisem jaz, pač pa tile tukaj!«

Kmetje so po glasu spoznali zdravnika, zato so se spoštljivo umaknili in tako rešili Grašiča obroča, ki ga je tesno oklepal.

»Kaj, zdaj pa hoče krivdo zvaliti na nas, nesramnež! Da bi mi ubili svojega prijatelja! Ta je pa le predebela. Kar primimo ga, hinavca, da nam ne uide!«

Navalili so nanj, ga podrli na tla in mu zavezali roke s pasom, ki ga je eden izmed njih za čudo hitro imel pri roki.

Kmetje so gledali prizor brez besede. Obtožba, da je prikljubljani zdravnik ubil človeka, jim je vzela sapo. Nemo so gledali, kako je šestorica delavcev odgnala Grašiča proti Rožnemu dolu, da ga izroči orožnikom.

»Pustite mrliča tako, kakor je, da bo komisija ugotovila podrobnosti umorila« je zaklical nazaj eden izmed delavcev.

Kakor blisk se je drugo jutro razširila po vsem Rožnem dolu vest o Vrtovškem umoru. Še preden so si ljudje dodobra pomeli oči od spanja, je že novica šla od ust do ust in razburjala ljudi. Toda to, kar je ljudi najbolj vznemirilo, je bilo neverjetno poročilo, da je morilec — zdravnik dr. Grašič. Ljudje so dvomili, zmajevali z glavami, se prerekali. Toda ta domneva se je končno izkazala kot potrjeno dejstvo. Šest ljudi je zalotilo Grašiča pri zločinu. Nepobitni dokazi za njegovo krivdo so tu. Grašič je umoril Vrtovška.

In že se je naglo in načrtno širila po Rožnem dolu tudi razlaga k umoru. Grašič je umoril Vrtovška, ker je bil Vrtovšek eden izmed vodilnih ljudi pri stavki. Grašič je bil najet kapitalistični plačanec, ki se ni stražil umora, da prepreči poštno zahtevo tlačnega delavstva. Zdaj se je razgalila vsa hudobija in zahrbtnost Grašičeve stranke.

Poleg pričevanja šesterih delavcev je komisija ugotovila še drug dokaz Grašičeve krivde. Nož, ki so ga našli zapičenega v prsih ubitega delavca, je bil medicinski in enak onim, ki jih je imel Grašič v svoji ordinaciji sobi.

Ljudi se je polajšala besnost.

»Vsi so takile« so vpili nekateri.

»U!« — moč! Kaj še čakamo, da nas bodo kapitalistični plačanci pobili!« so zahtevali drugi.

Zdaj je bilo vsem jasno, da se bo v Rožnem dolu zgodilo nekaj nenavadnega, groznega. Poštenim ljudem, ki so videli v Grašiču svojega voditelja, je novica o njegovem zločinu zaprla sapo in jih vrgla v strašno negotovost. Tudi najboljši so začeli omahovati.

»Če je pa tako,« se je slišalo, »potem naj gre vse k vragu!«

Župnika Lovšina je novica o Grašičevi aretaciji silno potrla, toda prepričanja v njegovo nedolžnost mu ni vzela.

»Ne verjeti, ne verjeti, dokler se stvar ne preiše do dna!« je svaril ljudi.

Toda ljudje so živeli popolnoma pod vtisom propagande, ki jo je z vso silo pognalo v tek vodstvo komunistov.

»Priše so tukaj, ki so ga videle!« je vedel ves Rožni dol.

»Z operacijakim nožem ga je zaklal!« se je zgražalo staro in mlado, moški in ženske. Marija je od trpljenja kar umirala. Zanj je bil to strašen udarec, ki jo je vrgel skoraj v obup. Njena ljubezen do Grašiča je bila velika. Dasi je v zadnjem času med njiju stopil Vagner in jo postavil pred težko preizkušnjo, se vendar njena naklonjenost do mladega zdravnika ni zmanjšala. Zdaj pa so se z enim udarcem vse sanje razblinile v nič! Sree ji je ginevalo od silne stiske, njena duša je doživljala strahoten pretres. Doma ni bilo več obstanka. Šla je, da se izjoče pri si-volasm župniku.

Toda župnik Lovšin ji ni mogel nič določenega povedati. Sporočil ji je le to, da so Grašiča odgnali v sodne zapore, ker mnogi dokazi govorijo

za to, da je on izvršil umor. Toda vendar še a temi dokazi njegova krivda ni dokazana.

»Dokler ni stvar popolnoma razčiščena, se z nobeno sodbo ne smemo prenapliti. Jaz sam sem prepričan, da je Grašič nedolžen.«

Župnik ni mogel Marije pomiriti. Tudi ona je bila prepričana, da France kaj takega ni zmožen. Toda vendarle... Priče... Nož... Kako naj spravi to v sklad s svojim prepričanjem o njegovi nedolžnosti?

Ko je stopila na ulico, jo je presenetilo vpitje množice, ki je prihajalo od južne strani in se naglo bližalo. »Gorile!« je zavpila neka ženska za njo. Marija se je obrnila in videla, kako se val dim proti nebu. »Prosvetni dom gorile!« je strahoma pomislila.

Marija je vedela, da je danes nevarno, zato je pospešila korake, da bi čimprej došla do poti, ki zavije na brv in pelje iz Rožnega dola v okolico.

Toda množica jo je prehitela. Bil so v njej mlajši moški in fantje, tudi žena in otrok ni manjkalo. Med glasnim vpitjem in razgrajanjem je mas hitela naprej.

»Kam gredo?« se je spraševala Marija.

Takrat se ji je posvetilo.

»Župnišče bodo napadli!« Streslo jo je od groze.

Hotela se je obrniti ravno pri Vagnerjevi villi ter steči nazaj. Toda bilo je prepozno. Nekateri so jo že prehiteli.

»Tudi to je treba, terejalko!« je nekdo zavpil.

»Saj to je Grašičevate«

»Pobijte jo, ta je najbolj hujskala proti nam!«

»Pobijte jo! Pobijte jo!« se je slišalo od vseh strani. Množica se je zgrnila okrog nje. Nekaj nesramnih fantalinov je začelo segati po njej.

Marija se je v smrtni grozi stisnila k ograji in okamenela.

»Zdaj bo prišlo do najhujšega!« jo je spreletelo.

Tedaj so se tik nje naglo odprla vrtna vrata, nekdo jo je potegnil s silo na vrt, stopil na ulico, vrata pa zaloputnil.

»Pustite jo pri miru!« je slišala ukazovalen glas. Bil je Rudi Vagner.

»Čemu?« je zavpilo nekaj smrkolinov.

»Tihot!« skoči tedaj eden izmed mož k vratom in pripelje najbližjemu fantalinu klopoto. »Pustimo jo pri miru in naprej!«

»Naprejte!« je zarjula množica in se pognala naprej po ulici.

»Rudi, hvala ti! Ti si me rešil!« se je zahvaljevala Marija.

»Pusti to, ni vredno omembe. Pojdi rajši noter, ker danes je vroč dan. Zdi se, da je množica podivjala in gorje, kdor ji pade v roke.«

Marija je šla za Vagnerjem z neko brezbrilnostjo. Današnji dogodki, zlasti pa silen pretres radi Grašiča so ji zlomili živce. Brez moči se je spustila v sobi na prvi stol in krčevito zahtela.

»Marija, čemu jokaš?« jo je v skrbeh spraševal Vagner. »Kaj ti je?«

Toda Marija ni bila zmožna govoriti. Le s težavo je spravila iz sebe:

»Rudi, ali je res Grašič umoril Vrtovška?«

Vagner je zločinsko molčal in opazoval, kako se Marija bori sama s seboj in kako trpi.

»Povej, kaj ti misliš! Jaz tega ne morem verjeti.«

»Tudi jaz težko verjamem, ker poznam Grašiča. Toda dokazi o njegovi krivdi so neizpodbitni.«

»Ah, kaj bo z mano!« je dahnila Marija.

»Potolazi se, Marija! Morda je prav, da je prišlo to vmes in da si Grašiča spoznala od vseh strani. Skušaj ga pozabiti! Saj imaš še koga, ki misli z ljubeznijo nate in ti hoče dobro.«

Tu se ji je Vagner približal in jo sočutno po-božal po lasih. Ni mu branila. In ko se je sklonil k njej in ji položil roko okrog pasu, mu je naslonila glavo na prsi in znova zahtela.

»Ne jokaj, Marija, saj si pri meni, saj si ti moja, samo moja.«

Pesem železa

Dan na dan imamo opravka z najvažnejšo prvino — železom. Ne zavedamo se pa, da je snov, ki jo imenujemo železo, v resnici le zmes kopice elementov, med katerimi zavzemajo najvidnejše mesto ogljik, mangan, silicij, fosfor in žveplo.

Železno rudo pretapljamo v plavžih in pridobljeno surovo železo predelujemo v različnih drugih pečeh. Šele iz tega železa izdelujemo v valjarnah in kovačnicah orodje, pločevino, žeblice, tračnice in druge reči.

V tistih pokrajinah, ki so bogate na železne rude, kopljejo rudo in jo prevažajo v kraje, kjer so visoke peči (plavži) in druge za predelavo rud potrebne naprave. Preden dvigalo odnese rudo v plavž, prepotuje ruda še celo vrsto obratov. Tako moramo ločiti po velikosti kosov, prevelike kose zdrobimo, premajhne kose pa pošljemo skozi različne naprave in peči, ki te rudne drobce zlepljajo v pravilno velike kose.

Šele potem, ko je ruda pravilno razdeljena, presušena in pripravljena za predelavo, jo dvigalo odnese skupno s koksom ali pa z lesnim ogljem v plavž. Da pa bo bodoče železo imelo vse zahtevane lastnosti, dodajamo v plavž še apnenec, včasih tudi apno, manganovo rudo in druge manj važne primise. V plavžu se ruda najprej zmečka in se nato stali. Ta staljena ruda ima temperaturo skoraj 1600 stopinj. Prav ta visoka temperatura povzroči, da se iz rude izločijo kovinski delci. Ker je kovina težja, se nabira na dna plavža. Približno na vsake tri ure spuščamo pri posebni odprtini tokovino iz peči, jo pretočimo v posebne posode, imenovane ponovce, in odpeljemo v jeklarno. V jeklarni prelijemo surovo železo iz ponovcev v jeklarsko peč, kjer se po zamotanih kemijskih postopkih stvarja kovno železo ali pa jeklo.

Najbogatejši rudniki železa so v Kirunavari na Švedskem, v Sibiriji, na Kitajskem in v Ameriki. V bližnjih krajih se je železna ruda prej kopala v Bohinjski dolini, v okolici Jesenice, Kamne gorice in Železnikov. Danes v naših krajih te rude ne pridobivamo več, ker so zaloge izčrpane. Na Apeninskem polotoku pridobivajo najfinejšo železno rudo — magnetit — iz morsklega peska; je to dosedaj najmodernejši način pridobivanja te najpotrebnejše rudnine.

Železno rudo po njeni kpkovosti in kemijski sestavi ločimo v magnetit, hematit, limunit, siderit itd.

Koliko je železne rude v naši zemlji? Do sedaj znane zaloge rud bodo izčrpane šele v teku stoletij. moramo pa računati s tem, da vsebuje morsk pesek, posebno s Severnega Ledenege morja na milijarde ton magnetita, iz katerega pridobivamo najfinejšo železo. Dalje moramo upoštevati, da moderna tehnika ne uporablja več toliko železa, oziroma jekla, kakor ga je uporabljala pred časom. Danes se uporablja v čedalje večji meri zlitine kovin, zlasti lahkih kovin. Čitali ste že večkrat v časopisnih reklamah tudi pri nas o aluminiju, ki da je kovina bodočnosti. Aluminij je pač veliko lažji od železa, je na zraku in proti raznim kislinam bolj odporen. Če aluminij raztalimo v pravilnem razmerju z drugimi kovinami, kot so na primer wolfran, vanadij, nikel, krom, železo itd., dobimo zlitine, ki po svoji trdoti in uporabni trdoti prednjačijo tudi pred najfinejšimi jeklenimi izdelki.

V čem se loči jeklo od železa?

Razliko določa količina ogljika, ki se nahaja v njiju. Na splošno: čim več je ogljika, tem bolj se bližamo jeklu. Lahko pa rečemo tudi: jeklo je ono železo, ki se da kaliti, to je, ki ga moramo segreti na približno 800—900 stopinj Celzija in ga potem hitro v mrzli vodi, olju ali kakem drugem kaliku shladiti na navadno temperaturo. Če ta postopek izvedemo z jeklom, dobimo trd material, približno petkrat trši kot je bil prvotni material, če pa ta postopek izvedemo z železom, dobimo material z istimi lastnostmi, kakor jih je imel pred postopkom.

Zaradi svoje splošne uporabnosti v preteklosti je železo imelo ogromen vpliv na razvoj človeške kulture. Vendar pa danes že lahka slutimo, da se železna doba poslavlja in na pravilja mesto dobi lahkih kovin.

ZAKAJ to ?? ZAKAJ ono ??

Zakaj spimo? Nihče ne ve točno, zakaj spimo, toda mislimo, da bo pravi vzrok le tale: medtem ko smo še budni, pošilja naše telo kri v možgane, pripravljajoč nam tako spanje. Prav zato se dogaja tedaj, ako vzamemo kako spaino sredstvo; najboljše sredstvo za spanje pa je vsekakor tisto, ki ga posreduje sestava našega telesa in predvsem njegove notranjosti.

Kam gremo, ko spimo? To je res že pravi problem takorekoč! Naj bo kakor že, toda gotovo je, da, ko spimo, ne gremo v noben kraj. Vedno ostajamo na postelji, če spimo na njej, le budni nismo. Nismo namreč pozorni na vse, kar se okrog nas dogaja; celo tedaj, ko globoko spimo, opravljamo pogosto obilico različnih stvari ali pa še rajši verujemo, da jih opravljamo.

To se dogaja stalno, kadar sanjamo; sanj pa je lahko mnogo in se vseh niti ne moremo spomniti. Nekoč so divjaki mislili, da se tedaj, ko spijo, preselijo v nek drug kraj, in sanje so jim bile razlog za to preselitev; toda bridko so se motili.

Sanje zelo škodujejo ljudem, ki nimajo zdrave pameti; kdor pa je pameten, tega sanje ne bodo napotile k mislim na strašne stvari ali nesreče, če se mu o njih sanja. Sanje so skoraj vedno pod vtisom nečesa, kar nas vznemirja; vzemimo na primer samo to, kako nas včasih močno razburja tulače pihanje in zavijanje vetrov skozi dimnik, neprestano ali ponavljajoče se zaletavanje kaknega lista ali kaj podobnega v šipo na oknu in drugo. Tisto dokazuje, da se v sanjah ne preselimo, temveč da vztrajamo na mestu, kjer smo zaspali.

Kaj nas zjutraj zbudi? Da odgovorimo na to vprašanje, je treba v prvi vrsti povedati, da ne spimo vso noč na isti način. Najprej imamo globoko spanje, ki je najbolje in najizdatnejše in ki ga nekateri imenujejo kar nebeško spanje. Saj je znano človeško mnenje, da ure pred polnočjo največ zalečejo. Nato postane spanje lažje. Poskusite zbuditi nekoga, ki je pravkar trdno zaspal; precej truda vas bo stalo; lažje pa boste zbudili nekoga, ki spi vsaj nekaj ur že.

Tako pridemo do ure, ko se zbudimo. Nekaj časa smo imeli že bolj in bolj lahno spanje in naši

možgani kar sami od sebe postajajo budnejši; včasih nas potem zbudi zvonec, luč, morebiti kak naš lasten gib ali premik. Bitja v prirodi vzhajajo dnevna svetloba, ki postaja vedno bolj in bolj močna, za nas pa, ki spimo morda v sobi z zasestrmi okni, odloča mnogo oseb in stvari.

Kje so zvezde podnevi? Zvezde so podnevi točno tam, kjer so ponoči, in tisti, ki bi mogel zasestrati Sonce, bi jih lahko videl. Včasih — ob mrku — zasestre Luna Sonce, kadar se nahaja med njim in Zemljo; tedaj izginejo tudi sončni žarki in nastane tema, čeprav je nebo jasno; kadar se to zgodi, je ena izmed najnenavadnejših reči ta, da zvezde zasvetijo. So vedno na istem kraju in vedno svetijo; toda Sonce, ki je bliže, sveti močneje in onemogoči, da bi jih videli.

Zavist

IN DOBROTA

Perzijski šah je imel velikega vezirja, ki je bil zelo pravičen.

Nekoga dne se vezir poda v šahovo palačo; v daljavi na cesti opazi enega izmed glavnih upornikov; komaj pa se sam vrne iz palače, že uporniki ustavijo njegovega konja, njega obkrožijo in mu zagrozijo, da ga ubijejo, če ne bo storil tako, kot mu bodo naročili.

Eden izmed upornikov kolovodij se je celo drznil potegniti ga za brado.

Ko je bil vezir prost, je šel spet k šahu in ga prosil, naj napadalec ne kaznuje.

Naslednjega jutra je velikega vezirja iskal neki drogerist. Vezir ga vpraša, kaj želi. In drogerist mu odvrne:

»Prišel sem ti povedat, kdo je tisti, ki te je včeraj zasramoval: jaz ga namreč poznam, ker je moj sosed Nagi: zato ga zapri in kaznuj!«

In vezir je poslal iskat Nagija. Nagi pa, ki je vedel, da je bil ovaden, je stal bolj mrtev ko živ pred vezirjem in se je vrgel pred njim na tla, hoteč ga prositi odpuščanja. Toda vezir ga je dvignil in mu rekel:

»Nisem naročil, da te poščejo zato, da te kaznujem, ampak zato, da ti povem, da imaš hudobnega sosedu, ki te je ovadil! Zato se ga izogibaj in mu ne zaupaj!«

In Nagi je odšel na svoj dom, vezir pa je bil spet bogatejši za enega prijatelja.

va, da z njimi stori, kar mu je všeč — prav do konca.«

»In moje tudi,« je ponovil Probus. »In moje,« je zaspešetal Probus. In zapovrstjo sta ponovila besede prisega.

Jojmenel! Zora večnega spomina; zora, ko je s sončnim vzhodom Hermova duša odšla od nas. Proti odprtemu oknu grem, in glej! prihoji se mi korak opoteka. Čudno se mi to zdi, saj je moj korak bil vedno trden in odločen. Na ta posvečeni vrt gledam — na vrt božjega groba — vse je pokojno v belem luninem svitu. Nežne veje cipres razvijajo zelene lističe. Dehtenje cvetlic mi donša. Zrak je prepoln njih mehke in ljubke vonjave. Tihoto moti samo šumotanje listov in gurjenje grlice v pomarančnem nasadu... Zares, ta noč je taka, kakor noč, v kateri sta stražila zapečateni grob.

Z okna gledam mesec, kako sveti na Hermov grob. In tam v srebrnem svitu te noči miru stoji presveta svetinja — grob Njega, ki smo ga križali; Njega, ki ga zdaj molimo kot Vstajenje in Življenje.

Grob je prazen. Učenik Jožef (ki je zdaj visoko v letih) namreč ne trpi, da bi katero drugo truplo v njem ležalo. Suzana in moj sin Jožef Sekundus sta prav zdaj v skrivni votlini pri božji službi. Molim, da bi se varno vrnila. Radujem se, da smo vsi skup, preden sta šla, iz rok nekega ljubega Jezusovega učenca v Njegov spomin prejeli svete podobne — posvečeni kruh in vino.¹

Čudna slabost me je napadla, slabost, kakršne doslej nisem poznal. Morebiti se bliža konec. In če je zame to zadnji trobentni glas, zadnje slovo od časnih reči, potem moram ta-

¹ To se pravi, da je neki duhovnik maševal in jih obhajal.

koj zdaj, preden bo prepozno, kajti roka se mi trese, napisati ime, ki me ga je bilo prej

Treba je znati

Zivel je nekoč kralj, ki je strastno ljubil svojega konja in ki je v zvezi s tem sporočil vsem dvorjanikom, da bo ob morebitni konjevi smrti dal obešati tistega, ki bo prvi izpregovoril to usodno novico, češ da si bo on — kralj — tako pregнал žalost.

Zgodilo pa se je, kot se je moralo zgoditi, da je lepega dne kljub vsej zdravniški negi, koji poginil in da se hkrati nihče izmed dvorjanov ni upal prikazati kralju in mu sporočiti žalostno novico; vsakdo je pač vedel, da si s tem lastnorčno podpiše smrtno obsodbo.

Medtem ko vsi ostali, zbrani v gneči, niso znali potuhtati ničesar pametnega, se oglašil veliki vezir in z odrešilno besedo izjavi:

»Pustite, da opravim to nalogo jaz!«

Začel je iti skozi kraljeve dvorane in vstopil v vladarjevo delovno sobo s tako otožnim obrazom, da ga je kralj vprašal:

»Kaj se je zgodilo, moj veseli prijatelj?«

»Joj, Veličanstvo, moj dobri Gospod, velika nesreča!«

»Kakšna?« je vzkliknil prestrašeni kralj.

»Vaš lepi konj, tisti ponosni konj, koji, ki mu ga ni bilo enakega... in če pomislim, da se je še včeraj tako odlično počutil!...«

»Je mrtev?« zakričel od strahu blede vladar.

»Joj, Veličanstvo, to še ni nič, toda nekaj drugega se je pravkar odločilo.«

»Kaj, za božjo voljo, povej!«

»To, da bomo jutri lahko opazovali obešanje Vašega Veličanstva, ker ste vi bili prvi, ki ste povedali, da je ubogi konj poginil.«

Delovanje človeškega srca. Človeško srce utripa povprečno vsako sekundo enkrat v mladosti malo hitreje, v starosti počasneje. Skoz srce se pretoči v 70 letih več nego milijon hektolitrov krvi. Delo, ki je za to potrebno, znaša kakšnih 200 milijonov kilogramov. To se pa nanaša samo na delo srca, kajti poleg njega se tega ogromnega dela udeležuje tudi žilje.

General Krištof Mondragon (1504—1596) se je v 16. stoletju udeležil vseh, približno 1000 tedanjih vojsk v Evropi, pa ni bil nikdar ranjen. Poškodb v vojni ga je čuval jekleni oklep, katerega je vedno nosil na sebi.

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.

Poslovenil Franc Poljanec

Poslušajte! Kakor si spoznal ti, Probus, ko ti je bil padel iz roke; in, Rufus, kakor si ti spoznal, ko ti je ob zori spregovoril glas: tako spoznam zdaj jaz.

In povem sem jim to, kar se je bilo primerilo na vrtu. Poslušali so in se čudili, prav kakor sem jaz napeto poslušal njih čudovite besede. Kar sem namreč imel samo za sen, ki mi ga je pripravila njegova ljubezen, da mi v potro dušo prinese mir, sem v vsej resnici gledal, kakor se je bilo res zgodilo. Tedaj je Suzana vstala in roko dela okoli mene.

»O, ljubi moj,« je rekla, »te ure se moje srce veseli. Dolgo sem molila, da bi ga ljubil tudi ti.«

In Nidija je svoje lice naslonila na moje, Rufus in Probus sta me pa medtem objela.

Nato sem vstal in vzdignil svojo desnico.

»Poslušajte!« sem rekel. »Pred vami vsemi slovesno prisegam. Bodite mi priče. Prisegam pri okrnjeni roki, ki je zabijala žeblje; prisegam pri žebljih, ki sem jih zabil! Odslej, od te ure nad menoj ne bodo gospodovali rimski bogovi, pa tudi katerikoli drugi bogovi ne. Tam pri grobu sem danes poslušal glas Jezusa — Jezusa iz Nazareta. Ta je zdaj in bo menj vekomaj edini pravi in živi Bog. Njemu samemu bom služil in ga molil; jaz in z menoj moja družina. In če to prisegam. Te, ki ljubijo njega, bom ljubil tudi jaz; ti, ki njega sovražijo, bodo moji sovražniki. Moje življenje in moja moč, moje telo in moja kri bodo vedno njego-

sram izreči; lme, ki zdaj stoji visoko nad vsemi imeni; lme, ki je mojim usedom postalo sladka glesba; lme, ki naj ga moje ustnice, ko bom odhajal, zadnje izgovore... JEZUS... JEZUS... JEZUS IZ NAZARETA.

Srečno Scipio Martialis.

Bilo je ob judovski veliki noči. Moj preljubi oče je moral iz hiše iti ob jutranjem svitu. Našli smo ga, kako je sedel na kamnu, ki je nekaj zapiral vhod v božji grob. Učenik Jožef nikakor ni pustil, da bi ga spravili s kraja, kjer je ležal v jutro vstajenja. Ni moglo biti še dolgo, kar je njegova duša odšla, kajti truplo je bilo še gorko.

Kaže, da je na grob mojega brata Herma položil novo cvetje. Potem se zdi, da je hodil po vrtu in zbiral najredkejša, najdragocenejša cvetlice. Spletel jih je v podobni krone — kro-ne ne trnjeve — ne, bila je krona najlepšega cvetja. Venec mu je visel z desne roke, roke, katere zapestje je žrtvoval v dar. Morebiti dar, ki Bogu ni bil všeč, toda to, kar je bil storil, je storil v smrti stiski svojega kesanja in iz resnične ljubezni do Križanega.

Med prsti roke, ki mu je ostala, je držal trs, pred nogami mu je pa ležalo majhno pis-sanje; nanj je bil napisal besede:

»DANASNJI DAN PRED DVAJSETIMI LETI JE JEZUS IZ NAZARETA VSTAL IZ GRO-BA.«

Kazalo je, da je to pisanje namerjal pritr-diti na venec cvetja, pa mu smrt ni pustila tako daleč. To so bile zadnje besede, ki jih je napisal moj preljubi oče. Dasi je imel sedem-deset let, se je vendar zdelo, ko sem ga našel, da je starost od njega odpadla. Miren nasmeh in pogled jasne lepote mu je ležal na obrazu. Morebiti je vstali še enkrat prišel na vrt in ga poklical, ko je mimo šel.

Jožef Sekundus,
preostali sin Scipiona Martiala.

Kaj je NOVEGA

o Škofijski letopis. Za častna konzist. svetnika sta imenovana: Krumpeštar, župnik pri Svetem Gregorju, in Jernej Pavlin, profesor škof. klasične gimnazije v Ljubljani. — Na župnijo Rakitno je bil 16. sept. umeščen Ignacij Kunstelj. — Imenovani so bili: Stanislav Skvarča, kaplan v Kočevju, za upravitelja župnije Koprivnik pri Kočevju, Ivan Caserman, kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani, za vikarja-pomočnika župnika te župnije, in p. Gabriel Planinšek, OFM, za upravitelja župnije Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. — Premješena sta bila kot kaplana: Stojan Novak iz Domžal k Sv. Jakobu v Ljubljano in Frane Pezdur iz Kostanjevice k Sv. Vidu nad Cerkljico. — Namešteni so bili kot kaplani: Janez Križaj pri Sv. Trojici v Trzinu, Viljem Savelli v Starem trgu ob Kolpi in p. Pelagij Majhenič pri Mar. Oznanjenju v Ljubljani. — Upokojena sta bila: Frane Vovko, župnik v St. Petru pri Novem mestu, in Frane Šuštar, kaplan v Adlešičih.

d Ker so kraji: Blaževci, Štefanci, Radoščaj, Zapeč, Košac in Plemenitaški priključeni samostojni hrvaški državi, so se izločili iz poštnega okoliša Stari trg ob Kolpi.

d Staršem šolskih otrok. Kmalu se zopet odpro vrata naših šol. Skrbnim staršem je mnogo na tem ležalo, da si otroci pridobijo potrebnega znanja in se tudi v duhovnem oziru izpopolnjujejo. V prostem času je mladina vedno v nevarnosti, da zaide v družbo slabih tovarišev ali trati drugače čas v brezdelju. Mladega človeka je treba na kakršen koli način zaposeliti, bodisi s lahkim delom, igrati ali pošteno zabavo. Med take dobre tovariše naših otrok štejeemo v prvi vrsti dobro mladinsko knjigo ali časopis. Mladina bo našla v tem pošteno zabavo in si tudi pridobila marsikaj koristnega za poznejše življenje. Mladinski list »Vrtec« je v zadnjih letih prihajal skoraj v vsako hišo, kjer so šolski otroci. Povsodi ga je bila mladina zelo vesela. Naredite že vi svojim otrokom to veselje in naročite »Vrtec« pri poverjeniku, ki je na vsaki šoli. Tudi odrasli bodo radi segali po pisani vsebini lista. Časopis je tako poceni, da vam za ta izdatek ne bo žal. Pri skupnem naročanju stane samo 20 lir letno, a za posameznike 25 lir. Pri poverjenikih se lahko plačuje tudi mesečno (po 2 lir). Naročja se pri upravi »Vrtca«, Ljubljana, Kopitarjeva 2 (Ničman).

d Novi zatemnitveni čas traja sedaj od 20.30 do 6. Upoštevajte!

d Duhovne vaje za duhovnike. Letos bo še en tečaj za duhovnike v Domu duh. vaj od 6. do 10. oktobra. Prosimo vse gospode, ki se želijo udeležiti tega tečaja, da se pravočasno prijavijo in upoštevajo, da pošta sedaj počasneje posluje. Oskrbnina se lahko poravnava tudi z intencijami, ki bodo v Domu na razpolago. Vodstvo doma duh. vaj v Ljubljani, Zrinjskova c. 9.

d Lepo vreme. Res je letošnji september prizanesljiv z dejem. Ze več kot 10 dni traja lepo in sončno vreme z jutranjo meglo. Barometer je padel na 769.5 mm, torej za malenkost. Najnižja jutranja temperatura je bila oni četrtek 10° C, v sredo pa najvišja 20.5° C. V zadnjih 10 letih je bil september tudi gotove dneve, po največ 6 do 8 dni, lep in sončen, celo vroč, vendar vedno bogat na dežju. Lani n. pr. je zaznamoval september 10 deževnih dni z 226.5 mm dežja. Letos do 25. t. m. smo imeli le 5 deževnih dni s 57.5 mm dežja. Lanski prvi septembrski dnevi, kakor letos, so bili lepi, nato pa je od 9. do 16. septembra trajalo hudo deževje. Sledila je nato doba lepih dni od 17. do 28. septembra, nato pa je nastopilo hudo deževje, ki je trajalo samo 2 dni. Primerno ko letos je bil reven na dežju september l. 1938. Takrat je bilo zaznamovanih le 9 deževnih dni, ko je padlo samo 64.1 mm dežja. Pogoste so bile septembra prve velike jesenske povodnje, tako l. 1937 in 1933, ko so bile mnoge ravnine, tudi Barje, visoko pod vodo in je povodenj takrat povzročila na poljih ogromno škodo.

Se s „Slovenčevim koledarjem“ boste dobili zastoni tudi lepe naše domate jaslvice

d Zajetje bolezn. Mnogi rejci zajetev so zelo v skrbeh, ker se je med zajci razširila posebna nalezljiva bolezen. Društvo za varstvo živali na Domobranski cesti je sedaj ustanovila posebno ambulanco, kjer daje veterinar dr. Janko Koren primerne nasvete in recepte lastnikom zajcev, ki jih tja prinesejo na pregled.

d Cerkljsko jezero navadno usahne meseca avgusta. Letos je izjema. Avgusta meseca je bilo jezero zvrhano. V drugi polovici septembra je začelo počasi usihati. Ribiči pričakujejo, da se jim bo nudila prilika za obilen in velik ribji lov. Pripravljajo že sake.

d Misijonski praznik se bo praznoval letos 19. oktobra. Pripravimo se dobro na njega.

d Obrok sladkorja se s 1. oktobrom v Ljubljanski pokrajini znižuje začasno od 700 na 600 gramov na osebo.

d Semenogojstvo na velesesju. Cilj razstave je, prikazati našim kmetom, katera semena in katere poljedelske rastline morejo pri nas dobro napredovati, kakšni so do sedaj doseženi uspehi in koliko več bi se dalo z boljšim delom doseči v bodoče. Napravljeni bodo grafikon in razen drug razstavnih material v slikah in fotografijah. Poleg tega žitarice (klasje, zrno, od starih in selekcioniranih kultur — okopavine, rastline in gomolji — krompir).

d Najprimernejši pripomoček za povzdigo blagostanja malega človeka. Prehrana marsikatero družino je prav zelo težavna, zlasti če je treba preživljati številno družino. Marsikje pa bi bila ta skrb znatno olajšana, če bi se poprijeli rejte malih živali, ki je važna veja narodnega gospodarstva. Mali gospodar s še tako skromnim domom in vrtom si lahko omisli donosno rejo malih živali, ki mu olajšajo skrb za prehrano družine. Marsikje bi bilo meso še redkeje na mizi, če ne bi umno redili kuncev in kokoši. S skrbno prirejo narašča družina kuncev ali kokoši in omočja, da pride družina do pogostejše mesne hrane. Najboljše ponude za umno rejo malih živali določijo obiskovalci na razstavi malih živali na Ljubljanskem velesesju od 4. do 13. oktobra.

d Znižane vozne na železnici se bodo mogli poslužiti vsi, ki bodo potovali na letošnji Ljubljanski velesesje. Velesesje bo od 4. do 13. okt. Na odhodni postaji se kupi cela vozna karta do Ljubljane, in sicer med 1. in 13. oktobrom z veljavo 13 dni za brezplačno povratek. Vsak obiskovalec dobi na velesesju brezplačno potrdilo o obisku pri blagajni, ko si nabavi vstopnico, ki stane za enkratni obisk 4 lire, za 10 obiskov pa 15 lir.

d Nekaj o naših gimnazijah. Ljubljanska pokrajina šteje 9 državnih in 3 zasebne gimnazije. Na vseh drž. gimnazijah v Ljubljanski pokrajini je bilo letos vpisanih 4497 dijakov in 3004 dijakinje. Letos torej 687 manj kot lani. Državna učiteljska šola v Ljubljani ima letos 373 učencev in učenek. Uršulinska uč. šola pa šteje 66 učenek.

Kmetijsko-gospodinska šola na Mali Loki

Na pokrajinski kmetijsko-gospodinski šoli v Mali Loki pri Veliki Loki na Dolenskem se prične novo šolsko leto 2. januarja 1942. Šola traja enajst mesecev; med šolskim letom ni nikakih počitnic. Namen šole je izobraziti dekleta za dobre kmečke gospodinjice, jim vcepiti veselje do kmečkega dela in jih ohraniti kmečki hiši. Temu primerno je usmerjen vs teoretični in praktični pouk, ki se vrši na zavodu, kjer učenke stanujejo. V šolo se sprejemajo samo kmečke dekleta, ki so stara 16 let in nameravajo po dokončani šoli ostati doma in se udeleževati v kmečkem gospodarstvu. Oskrbovalnica, ki znaša od 200 do 50 lir se ravnja po premoženjskih in družinskih razmerah prosilke; plačuje se mesečno v naprej.

Lastnoročno pisani in z banovinskimi kolkom (3.80 Lir) kolkovani prošnji naj se priloži: 1. Kratni list; 2. Zadnje šolsko izpričevalo; 3. Nравstveno izpričevalo; 4. Zdravniško izpričevalo; 5. Obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo stroške šolanja, ki mora biti kolkovano z banovinskimi kolkom (1.52 Lir). Prosilke, ki žele štipendijo morajo priložiti: 6. Premoženjski izkaz z uradno navedbo zemljiškega davka ter gospodarskega stanja staršev ali njih namestnikov. Ob vstopu v šolo vložijo gojenka 100 Lir kavelje.

Prošnje za sprejem je poslati čimprej, najkasneje pa do 1. decembra 1941. naravnost vodstvu pokrajinske kmetijsko-gospodinske šole na Mali Loki, p. Velika Loka, kjer se na željo določijo nadaljnja pojasnila.

d Pristojna oblast je odločila, da se šolskim obveznost začne v letu, v katerem dovrši deček ali deklica šest let starosti.

d Prišli so s delom za preureditev ceste Planina—Ljubljana. Večina strojev je že na razpolago. Cesto bodo s posebnimi plugi preorali. Ko bodo vsa dela končana, bo cesta v celoti asfaltirana. Pri preureditvi važne ceste bo zaposlenih okrog 800 delavcev, ki bodo izključno Slovenci iz pokrajine. Delo bo nadzoroval italijanski cestni strokovnjak.

d Semensko pšenico zamenjujejo za navadno v kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, in sicer v razmerju 2:3. V istem razmerju zamenjujejo tudi semenski ječmen, ki pa mora biti očičen.

d Družba sv. Mohorja sporoča svojim poverjenikom, da je izšla prva knjiga letošnjega daru, Finkgrarjev »Gospod Hudournik«. Poverjenikom v Ljubljani bomo knjigo dostavili. Drugi pa naj ponje pridejo ali koga pošljejo — s potrdilom in štampiljko župnega urada — v Mohorjevo knjigarno na Miklošičevi cesti 19 (palača Vojzemen zavarovalnice). Tistim, ki je ne bodo sami dvignili, jo bomo poslali obenem s Koledarjem, da jim prihranimo stroške. — Odbor.

d Nezgoda za nezgodo. Pri padcu s kolesa si je poškodovala nogo v kolenu 39-letna delavka Marija Medvedova iz Velike Loke. — Na rezilo kose je padla in se globoko vrezala v roko 40-letna Franja Dolenčeva, žena posestnika z Dobrove. — Prste desne roke je poškodovala slamo-reznica šestletni Anj. Kadunčević iz Šmarja pri Ljubljani.

d Direktni železniški promet s Hrvaško. Z 20. septembrom je zopet vzpostavljena direktna odprava potnikov, priljaga in ekapresne robe med Italijo in področji, priključeni Italiji ter hrvaškimi postajami. Izdajajo se enosmerne vozne karte, ki veljajo za razdalje do 200 km 10 dni, nad 200 km pa en mesec, in povratne karte za tujce s 50% popustom po hrvaških progah, ki veljajo 4 mesece. Prekiniti vožnjo je v Italiji in v vseh priključenih področjih dovoljeno neomejeno, na Hrvaškem enkrat z enosmerno vozovnico in v neomejen številu s povratno karto za tujce.

d Po novem šolskem zakonu na Hrvatskem bo ustanovljena nemška šola povsod, kjer se bo prijavilo za njo vsaj 20 šolskih otrok, pomožna nemška šola pa bo ustanovljena tam, kjer se bo prijavilo vsaj 10 otrok.

d Vsako planinarjenje in vse izlete je do nadaljnjega prepovedalo okrajno glavarstvo v Samoboru.

d Zagrebški župan je odredil, da se odredba o enotnem obedu razširi na vse dneve v tednu razen na nedelje. Torek in petek pa sta poleg tega še nadalje brezmesna dneva.

d Zelo se je vino podražilo na Hrvatskem. Kmetje zahtevajo za liter vina 16—20 kun, na drobno pa se toči po 30—40 kun liter. Vino se je v glavnem podražilo zato, ker se zaloge izčrpavajo.

d Okoli 300.000 prebivalcev bo šel Zagreb. Priključiti mu namreč hočejo vsa zagrebska predmestja.

d Prvo tvornico za izdelovanje krompirjeve moke bodo postavili v obrat v Zagrebu. Dnevno bo proizvajala en vagon krompirjeve moke. To moko bodo uporabljali za mešanje h krušni moki in za izdelovanje slaščic, namesto krušne moke.

d Po vsej jugovzhodni Hrvaški je prišlo pretekli dni do naglih toplotnih sprememb zaradi mrzlega jesenskega dežja. Povsod so bile hude slane, ponekod pa tudi sneg.

d Novi kolodvor v Zagrebu. Splošni ureditveni načrt za mesto Zagreb predvideva graditev tudi novih kolodvorov. Prvi načrt vsebuje zidanje novega osrednjega kolodvora, drugi načrt pa predvideva graditev dveh novih kolodvorov, zahodnega in vzhodnega. Z odstranitvijo sedanje glavnega kolodvora odnosno njegovo prestavitvijo na drugo mesto, bi Zagreb dobil nove možnosti za svoj razvoj v tem delu mesta.

d Zelo dobra letina sadja, posebno jabolk, je letos na Hrvatskem. Precej sadja bo ostalo tudi za izvoz.

d Največji granitolem v Jablanici ob Neretvi, 10 km od Mostarja, je prevzela hrvatska država od dosedanjih srbskih lastnikov.

d Živalno se razvija promet na letališču v Zemunu. Polet od Beograda do Berlina traja 5 ur. Civilno potniško letalo med obema mestoma ima 21 sedežev. Letalo je redno polno zasedeno.

d Mile na karto so uvedli v Belgradu. s Srbski kmetje v dolini Timoka so začeli saditi kavovec in upajo, da bodo pridelali zadosti kave za svojo potrebo.

IZ TRŽAŠKE IN GORIŠKE POKRAJINE

Cepovanski semenj

To je pa neka posebnost, ki je menda drugod malo ali nič ne poznajo.

Cepovanski semenj, kakor mu pravijo, se vrši — 34. avgusta. Kar prvi čudeži! Da, vsake toliko let ga fantje priredijo. Ko se zadnji dan avgusta prebude Cepovanci iz sna, opazijo na drevesu nabite približno takele lepake, ki so seveda narisani s okorno roko:

OZNANILO.

Naznanja se vsem Čepovancem in sosedom od Vrat do Fovškega Kala, da se bo čepovanski semenj vršil dne 34. avgusta

na vse zgodaj zjutraj.

Dobilo se ob vse ZASTONJ! Kdor prej pride, prej meje!

Velika izbira!

Ljudje se sprašujejo kaj neki to pomeni. Letos so se tudi, zlasti tisti, ki ne pomnijo zadnjega takega zastonjskega sejma. Ko so se pa 3. septembra zjutraj prebudili, so videli kaj to pomeni. Na glavnem trgu sredi vasi je bila zmešana vsa mogoča roba: vozovi brez koles, svetilni lončki z nageljni, razne lestve, stare coklje in komati, celo en kamion brez motorja, razna posoda in kadi. Skratka vsa mogoča šara nova in stara, tudi samokolnice s kakim velikim kolesom od voza. Prodajalca pa nikjer nobenega!

Sprva se vaščani smejejo. Kar nakrat pa ta in oni gospodar spusti kako streljo in hudiča. Opazil je med razstavljenim blagom svoj voz, a s tujimi kolesi. Pa privrešče dekleta: »Hej, kje so moji nageljni, in opazijo lončke na primer vrh kakega soda. »Kupevec je vedno več. Vsak išče svojo robo in ugotavlja ali je ali ni njegova last.

Počasi pa prilazejo tudi prodajalci na dan. To so domači in soseski fantje, ki se »kupcemt, še bolj »kupčevalkam muzaio. Splošen mrah in krehot. Nazadnje najde vsak svojo robo in jo tira napot jezen napot v šali domov.

Reč je pa takale: Že davna, pravijo, imajo čepovanski fantje neko navado in pravico, Bog vedi in kaka stari šegi temelji, da smejo odnesti penoči izpred hiš ali iz nezaprlih hlevov vse kar se odnesi da na trg sredi vasi. Celo noč se trudijo in bahljajo, kako bodo lastniki naslednje jutro iskali pogrešane predmete. Vozovom snamejo kolesa in jih v potu obraza na rokah nesó, da ne škripajo mimo hiš. Najbolj se pa krohočejo drugo jutro enakemu svojih vrstnikov, ki je — domač voz pomagal nesi, pa ni v temi videl, da je očetov in je ves vesel potiskal, misleč da bo sosedu potegnil, pa je le sebe.

Ta fantovska potegavščina — še oblastva ob tem zaniže na eno oko — se veselo konča. Zgubi ali nakrade se ne prav nič. Le smeja in govorjenja je v soseski potem še ves mesec na račun teh nedolžnih fantovskih šal. Potem se pa vse pozabi in čez par let, ko je v vasi semenj že šel iz sponina, pa ga spet otvorijo na dan 34. avgusta (t. j. 3. septembra) in tedaj je spet vse zastoni, najbolj pa smeh, ki v današnjih dneh še bolj prav pride.

p Ludvika Struklja v spomina. Tvoja smrt nas je brizko zadela, pretresla. Ko si se tisto nesrečno soboto, 6. sept. odpeljal s še novim tovornim avtomobilom v Javorce v romantične tolminske grape nakladat les, pač nihče ni slutil, da te bodo nazaj pripeljali vsega zlomljenega, mrtvega. Bil si drzen in si ljubil korajžna podjetja, tem bolj grenka je zato resnica, da sta ti ravno cesta in avto, ki sta ti bila nekak drugi dom, izkopala prezgodnji, ne-nadni grob. Počivalj v miru v zemlji Tvojih očetov, ki si jo zvesto ljubil! Bog ti bodi milostljiv! Bil si dober, zaveden naš fant! Sreča te ni božala, srce ti je večkrat jokalo, pač usoda mnogih. Nikoli ti ne bom pozabil Tvojega toplega, moškega prijateljstva iz onih dni, ko sva romala v Rim. Uboga mati! Pred leti ji je nemila usoda ubila drugega moža, sedaj ji je uropala ljubelega sina.

Vsemogočni, nakloni ji polno mero svoje tolažbe, da ji srce ne omaga! Čudežna rešitev njenega najmlajšega, ki bo kmalu povsem okrevale, in pe-torice tovarišev, ji je bila v blagoslovljeno uteho. Misel, da bomo ohranili prijatelja Ludvika v dragem spominu, naj tudi pomaga celiti njeno hudo bol! — Prijatelj.

p Ko je kopal na njeni blizu Ravne je kmet Anton Brie iz Breznice pri Kobarižu z motiko zadell ob velikem granatu kalibra 149 mm. Granata se je razletela in Brie je na mestu izkrevalel.

p Domov se je vrnil, da bi počival v domači zemlji. Na praznik 8. sept. smo v Sovodnjih ob Soči slovesno položili k zadnjemu počitku g. Ivana Pelicóna, ki je v visoki starosti 84 let mirno v Gospodu zaspal. Rajnik je bil do svoje starosti vrtnar pri baronu Bianehiju v Rubijah. Pred leti je šel k svojim na Štajersko, odkoder se je pred

Naročnikom, kupovakem in bralcem „Domoljuba“

Današnji številki „Domoljuba so priložene položnice s katerimi takoj nakažite 11 Lir „za Slovencev koledar“!

Kako izpolnite položnico?

Vzemite položnico. Ima tri dele. Začnimo pri le-em delu. Izpolnite levi del (Certificato di Affidamento) takole:

Versamento di Lire 11.—,
eseguito da Vaše točno ime in priimek,
residente in Vaš točen naslov,
Addi zapišite datum dneva, ko plačate 11 Lir na pošti,
Ostalo izpolnijo na pošti.

Srednji del (Bollettino) položnice izpolnite takole:

Bollettino per un versamento di L. 11.—,
Lire undici,
eseguito da Vaše točno ime in priimek,
residente in Vaš točen naslov,
Firma del versante Vaš podpis,
Addi Datum dneva, ko plačate na pošti,
Ostalo izpolnijo na pošti.

Desni del (Ricevuta) položnice izpolnite takole:

di L. 11.—,
Lire undici,
eseguito da Vaše ime, priimek in kraj,
Addi Datum dneva, ko plačate na pošti,
Ostalo izpolnijo na pošti.

Ce koledarja naprej ne plačate Vam ga ne moremo dati za 11 Lir ampak bo potem veljal 20 Lir.

Naš naslov je:

Administracija „Slovenčevega koledarja“, Kopitarjeva 6, Ljubljana Provinc Lubana

Na veleselem v Ljubljano bo gotovo prišlo tudi dosti ljudi. Njim lahko izročite tudi naročila za koledar, prav tako pa tudi za „Slovenčevega knjižnico“ (preberite oglas na drugi strani „Domoljuba“).

Koledar mora imeti vsak bralec našega lista, zato ga takoj naročite! Niti dneva več ne odlašajte.

kratkim vrnil. Vedno je izražal željo, da hoče počivati v domači zemlji. Kakor da bi slutil, da se mu bliža slovo, je pred kratkim prišel domov in tu po kratki boleznii izdihnil. »Le ena se Tebi je želja izpolnila...« Pokojnik je bil dober krščanski mož, ki je prav očetovsko skrbel za svojo družino. Eden izmed sinov, dr. Serafin Pelicón, je salezijanec in biva sedaj na Hrvaškem, drugi je znani slaščičar v Ljubljani, vsi so lepo preskrbljeni in vsi razen salezijanca so prihiteli na pogreb. Naj mu sveti večna luč!

p V planinah se je ubil mlad duhovnik. Kaplan v vasi Stolbica v Režiji, Maksim Makor, je bil strasten ljubitelj planin. Kadarkoli mu je služba dopuščala, je bil mahnil v planine. Kot izvežban planinec se je loteval vedno nevarnejših in težjih tur. Tako je tudi pred nekaj dnevi odšel na piezalno turo na goro Sarti v skupini Kanina. Ker se pa duhovnik ni več vrnil, se je vaščanov polastil strah in bojazen, da se ni morda njihovega dušnemu pastirju zgodila nesreča. Zato so organizirali več reševalnih odprav, ki so po dolgem iskanju nazadnje je našle pod visokim prepadom truplo Makorja. Nesrečnik je padel z več kot 100 metrov visoke stene in strmoglavil v globino ter se pri tem ves razbil. Makorja so v vasi Stolbici slovesno pokopali.

Novice iz Boršta. Po daljši bolezni je odšla v večnost Marija Primožič, stara 64 let. V torek, 23. septembra smo jo v veliki množici spremljali na zadnji poti. Peveci so zapeli par ganljivih nagrobnic, ki so odmevale daleč v dolino. Naj ji eveti večna luč! Zalujočim svojem izrekamo naše sozlatje. — Trgatev se je pri nas pričela. Precej časa smo imeli nestalno vreme, pihala je burja in toplota je manjkala. Potem pa je spet zasijalo sonce v vsej svoji moči, ki je posebno dobrodošla za grozde. Začelo je rumeneti, se debeliti in mehčati. Kmetje so si pripravili sode, jih čistili in prali, da bi bili vredni nositi božjo kapljico. V ponedeljek 29. septembra smo imeli na vse zgodaj sv. mašo za irgatev, potem pa so se vsi ljudje porazgubili po vinogradih ter so začeli pobirati sladki sad naše trte.

Sv. Lucija ob Soči. C. g. Ludvik Sluga, subdiakon je postal 20. septembra diakon. Zupljani mu veseli čestitajo in voščijo, da bi čimprej pel novo mašo.

Modreje. Gospodična Ema Grbec je dne 20. septembra v farni cerkvi Sv. Lucije podala roko v zakon-ki stan g. A. Skočirju iz Loga. Mlademu paru želimo obilo sreče!

p Poenostavljen postopek za sprejem vernikov pri papežu. Načelnik papeškega sprejemnega urada je objavil v časopisih, da je sedaj mnogo poenostavljen način za prijave vernikov, ki bi bili radi sprejeti pri sv. očetu. Sedaj se bo treba le zgledati pri glavnih vratih in se prijaviti za sprejem. Od tam bo prosila vratar poslal v sprejemno pisarno, kjer mu bodo proti predložitvi legitimacije dali takoj vstopnico za sprejem. Prav tako bodo vernikom-tujcem na razpolago ljudje, ki znajo tuje jezike in jih bodo spremljali vse do končne audience.

p Kongres Marijinih družb na Sveti gori. Ob začetku prve pobožnosti dne 12. sept. je škofijski voditelj Marijinih družb, stolni kanonik dr. Mirko Brumat najprej prebral pismo, ki ga je kongresu poslal nadšk. Margotti. Nadškof piše med drugim: »Z velikim veseljem sem vzel na znanje, da bodo blage slovenske Marijine hčere naše nadškofije dne 12. sept. na Sveti gori ob nogah svoje Matere Marije obhajale svoj letni kongres. Zal mi je, da ne morem na shod. Zato povejte udeleženkam, da z velikim zanimanjem sledim njihovega delovanja ter se veselim njihove pobožnosti in gorečnosti. V njihovo prizadevanje za lastno posvečenje in za blagor tolikih duš staviim velike upe. Povejte vsem skupaj in vsaki posebej, da jih prav pristočno blagoslovjam...« Nato je dr. Brumat prebral brzojavko, s katero je sv. stolica požastila kongres: »Sveti oče podeljuje apostolski blagoslov udeležencem kongresa Marijinih kongregacij v svetišču na Sveti gori, kateremu voščil iz arca izbrane in trajne sadove pobožnosti in krščanskega življenja. Kardinal Maglione.« Oba pozdrava sta družbenice globoko ganila.

p Zapoznala jesen. Letos trpimo vse leto zaradi zapoznelosti letnega časa. Ko je zimska doba minila in bi bila že dostojnost zahtevala, da se nadležna starša lepo poslovijo, je pričela neugnanu situirati in je še po svojem odhodu silila s svojimi mrzlim deževjem v prve spomladne tedne. Zastala sta rast in delo. Teh zakasnelih dveh, treh tednov ne moremo pridobiti vse leto in občutimo to zapoznelost zlasti sedaj v jeseni zelo neprijetno. Na Krasu in v Gorah smo ajdo sejali prepozno, ker kita zaradi splošne zapoznelosti niso pravočasno dozorela. Sedaj muči našega Kraševca, še bolj pa Gorjana vsak dan strah, ali bo ajda utegnili dozoreti, ali jo ne bi nekega mrzlega jutra posmodila slana. Na zapoznelosti trpi naša trta. Kraški teran ima še precej grozdič, toda je gode tako počasi temnejši, da je opravljena skrb, da bo grozdič premalo dozorelo, da bo ostalo brez sladkorja in bomo imeli pretrepek, kisel pridelek.

NEKAJ DOBRE VOLJE

Zemljepis. »Torej v Ameriki je vaš nečak?« povprašuje stari učitelj. »Je, prav za prav ni hotel je iti sicer v Ameriko, pa mi je pred kratkim pisal iz Južne Amerike.« — »Čisto njemu podobno, saj zemljepisja nikoli ni nič znal.«

Dolg rojstni dan. »Tale komar živi samo od jutra do večera in ni nikoli starejši kakor en dan. Si razumel, Jurček?« — »Sem, oče! Potlej ima vse svoje življenje rojstni dan, kajne?«

Njen vzor. »Kaj pa Zofka dela, France? Se je že poročila?« — »Nak, se ni šel Pravi, da je trdno sklenila, da vzame samo svoj vzor!« — »In ta bi bil?« — »Prvi mož, ki jo vpraša, če ga hoče.«

V šoli. »Kdo mi ve povedati žival, ki se po trebuhu plazi?« vpraša učitelj. — »Kača,« se oglasi Mirko. — »Res je. Katera še?« — »Bolha,« se stegne Smrketov Mihec čez klop.

Jo prav malo briga. »Micka, Micka, kar preveč dolgo vas ni s poštel Menda vendar ne berete pisem po poti?« — »Kaj šel Presneto malo me briga, če vem ali ne, da vam je mati zbolela, da se je brat oženil, ali da plačate v treh dneh stanovanje za tri mesece.«

Migljaj. »Zdaj pišem svoje spomine.« — »Ali ste že prišli do tistega leta, ko sem vam posodil tisoč lir, ki mi jih še niste vrnil?«

Preveč pridren zet. »Ne kapljice ne posim,« pravi snubec. »O!« odvrne oče njegove izvoljenke. »Tudi ne kadim!« — »Hm.« — »Ne kvar-tam!« — »Lej, lej!« — »Solidno živim in zvečer ne grem nikamor.« — »Tudi to.« — »Ali mi daste hčer za ženo?« — »Se kaj?« — »Zakaj ne?« — »Zato, ker nočem, da bi mi moja žena zmeraj dajala vas za vzgled!«

Med zaročencema. Ona: »Kajne, dragi, ko se bova poročila, bom imela lahko dve služkinji?« — On: »Se razume, draga, dvajset jih boš lahko imela, če jih boš hotela, samo — ne vseh naenkrat.«

Vzrok brezposelnosti. »Kje ste bili zadnji čas zaposleni?« — »Pet tednov sem bil v restavraciji Continental.« — »In kaj ste tam delali?« — »Krožnike sem umival.« — »Zakaj so vas pa potem odpustili?« — »Ker ni bilo več — krožnikov!«

Zdravniška veda. »Kaj vse smo dolžni zdravniški vediti, tega vam sploh nihče ne more povedati.« — »Res je to! V strahu in trepetu čakam na zdravnikov račun.«

Zahteve. »Oženil bi se rad,« pravi Matevž, »ampak žena mora biti čedna, mora imeti najmanj petdeset tisočakov, ne sme biti starejša ko štirideset...« — »Hm, če je kje kaka taka ženska, ki morala biti preklemano prismojena, ki bi te vzela.« — »Prismojena je tudi lahko.«

Vaše, naše, moje. Župnik je dobil gospodinjko, ki je rekla prvo leto: »Vaše kokoši pa še precej dobro neso.« Drugo leto: »Naše kokoši kar dobro neso.« Tretje leto: »Moje kokoši izvrstno neso.«

Po razstanku. Hrabroslav Zajec in Rožica Smrdelova sta bila sklenila zaročilo, pa sta jo razdrla. Pravi Hrabroslav: »Ker je zdaj med nama vse končano in poravnano, mi boš pač vrnila prstan, ki sem ti ga dal?« — Reče Smrdelova: »Še na um mi ne pride — saj prstan je kar dober!«

Zobozdravnik. »Pri zobozdravniku sem bil...« — »Pa si tako dobre volje?« — »Saj veš, doma ga ni bilo!«

Preseljevanje duš. »Ne morem si pomagati, pa si ne morem: Trdno in neomahljivo verjamem, da se duše selijo. Vi tudi, kaj?« — »Pa še kakol! Jaz sem, postavim, trdno prepričan, da sem bil prej nekoč velik bik!« — »Kako to?« — »Ker sem vam bil nekoč posodil denar, ki ga najbrž ne bom nikdar več videl.«

„Slovenčeva knjižnica“

24 knjig je najlepša in najcenejša zbirka knjig izbrane vsebine. Vsaka knjiga stane le 5 lir. Naročite se na »Slovenčeva knjižnica« takoj.

Bolgarski delavci pošljejo domov iz Nemčije vsak mesec od svojega zaslužka do 15 milijonov levov.

45.249.000 prebivalcev je štela 1. septembra Italija.

Na Portugalskem so omejili avtomobilski in motoeklistični promet.

127 let je star neki kmet, ki živi v bližnji okolici Erzeruma v Turčiji. Ima 224 otrok in vunkov.

Za več kot 25 odstotkov se je v zadnjih desetih letih pomnožilo prebivalstvo v Mehiki. Če se bodo tako množili, bo čez 40 let štirideset milijonov Mehikancev.

100 milijonov din je izdala romunska vlada za izdelavo ladjedelnic v pristanišču Constanzi.

Osrednja ženska ustanova na Japonskem je poklonila japonski mornarici zastavo, spleteno iz las 800 Japonk.

90 tisoč praščev redi madžarska Budimpešta. Zelo dobra letina rozin in fig je letos na Grškem.

V 12 letih je zgradila Italija 759 novih vodo-vodov.

KRATKE

z vsega sveta

Silovit požar je izbruhnil pred kratkim na otoku Minorci v bližini kraja Mahon. Škoda je ogromna.

V Madridu so uspešno operirali dečka, ki ga je zadela krogla iz puške v sree.

14 dni pred poroko morajo ženske na Novi Gvineji bivali na drevesih.

Železniška nesreča pri Thumu v Švici je zahtevala oni dan 11 smrtnih in 20 drugih žtev.

Nad 7000 let staro cipreso imajo baje v vasi Santa Maria del Tul v Meksiku.

Hranilne vloge v Češko-moravskem protektoratu so se v prvi polovici letošnjega leta zvišale za 1.54 na okoli 30 milijard čeških kron.

Na vodi so sedaj najboljše plavatičice — danska dekleta.

Novo kultivo za hišno porabo. V Italiji se delajo poskusi z izločanjem hidrogena iz vode in porabo tega sredstva za ogrevanje in za pogon strojev in motorjev. Če bodo ti poskusi uspeli, bo zadan smrtni udarec premogu in nafti. Zlasti pa so obsejni poskusi v Švici.

Iz jetnišnice male republike Andore je pobegnil pred kratkim Domingo Lardier, znan kot nevaren žepar. Mož je bil edini jetnik andorske jetnišnice.

Kokoš brez perja se je baje nekemu perutni-narju posrečilo vzgojiti v kitajskem Šangaju.

Na Japonskem so v zadnjem času prepevedali izdelovanje 150 različnih predmetov iz železa in jekla.

Nad 100 milijonov ljudi šteje sedaj »Dežela vzhajajočega sonca« — Japonska.

Več kot sto hiš je pogorelo v noči na oni ponedeljek v turškem Carigradu.

Dunajski veleslem so odprli 21. septembra. Odprt je bil do 28. septembra.

Začela so se dela za prvi del kanala Donava —Bukarešta. Po kanalu bodo lahko vozile ladje do 1000 ton.

64 let že leži bolna v postelji 95 letna Eliza-beta Brunlin iz Viareggia v Italiji.

Nemčija bo vzela iz prometa novce iz bakra in aluminijevega bronca, pustila pa še nadalje v prometu novce iz cinka.

Lokomotive, ki razvijajo 3300 konjskih sil, je dala v promet Nemčija.

Neki poljejski uradnik v avstralskem Syd-neju ima pet otrok, ki so se rodili isti dan, istega meseca, toda v različnih letih.

Nalivno pero s merilno pripravo, ki kaže s številkami, koliko črk si je napisal in koliko jih boš še mogel napisati, preden bo treba pero napolniti, so si izmislili v Ameriki.

162 krat je že bil na Mont Blancu še živeči gorski vodnik Garry iz vasi Pelerins-Fravrands pri francoskem Chamonixu.

Nekaj zanimivosti

Da velja slavn slikar Leonardo da Vinci za izumitelja podmornice, letala, izpopolnjenega strel-nega orožja in prve oblike fotografske kamere, je znano, sedaj pa je italijanski raziskovalec, grof Biancamano, odkril v Bresciji neke listine in ris-be, ki dokazujejo, da je veliki mož izumil tudi že strojno puško, brzostrelni top in — tank.

Njegova strojnica je sestajala iz večjega šte-vila musketnih cevi, ki so se dale zaporedoma izstreliti s pomočjo posebnega pritiskača. Neka druga risba kaže parni stroj, ki je bil v zvezi z več lopovi in tudi ti so se dali izstreliti hitro zaporedoma brez večjega števila motiva. Najzani-mivejša je pač risba parnega vozila, ki sliči na zunaj za čudo najmodernejšim tipom tanka. V tem vozilu je bilo prostora za štiri ljudi, eden je ravnal parni stroj, trije so pa stregli strojni puški. Pred sovražnimi krogami je bila ta posadka za-varovana z oklopnimi stenami vozila.

Živa slikarstva. Tetoviranje telesa je pri manj kulturnih narodih splošno v navadi. Rekord pa je gotovo odnesel v tej stvari neki John Bennell iz Sydneya, ki je sedaj v 82. letu starosti umrl. Ta mož je imel na telesu nad 800 tetoviranih zna-kov, ki predstavljajo vse mogoče stvari, kakor n. pr. ladje, ljudi, metulje, zastave, orle kače, konje, ribe itd. Bennell je nalašč v ta namen ustanovil poseben zavod za tetoviranje in je bil sam nekaka reklama za to svojo ustanovo. Ta čudoviti rekord je celo sam večkrat dejal, da mu gre kupčija prav dobro!

Devet dni na vrvi. Mladí monakovski plezalec Erich Vuzem je prebil devet dni in devet noči v višini 2300 m na vrvi nad svojim isto tako mla-dim tovarišem, ki je strmoglavil v 200 m globok prepad. Mladeniča sta hotela preplezati severno steno gore Hoher Wanner, pri čemer se je zgo-dila nesreča. V viharju, megli in strašnem mrazu je visel Vuzem skoraj brez hrane v steni in je dobil pri tem zelo hude ozeblin na nogah. Neka reševalna kolona ga je končno spravila v dolino, dočim do njegovega mrtvega tovariša še ni pri-plezala.

Otok pijancev. Vlada Novega Južnega Walesa v Avstraliji si je omislila za znane pijance in ljubitelje mamil posebno kortilno metodo: dva otoka ob severnem Novem Zelandu jim je na-menila kot poboljševalnico. Moški morajo tu iz-vrševati lažja poljedelska dela, ženske pa kuhati in šivati. Nadzorno službo vrši »Armada spasa«. Ker ne pride niti kaplja pijače ali prašek mamila do internirancev, se morajo teh reči po sili od-vaditi. Internacija traja leto dni, nato pride vsak še pod petletno strogo nadzorstvo. Če zapade znova svoji strasti, ga pa spet pošljejo na otok.

Zvočnik iz stekla. Neki steklar iz neke vasi v Turinškem gozdu je imel nenavadno domislivo: izdelal je zvočnik iz stekla. Stvar mu je uspela. O novem zvočniku pravijo, da ima čudovito zvoč-nost. — Izumitelj hoče izdelati sedaj celo ohlajše sprejemnega aparata iz stekla.

Dežnike na posodo ponujajo potnikom na ne-katerih železniških postajah na Angleškem in sicer za 4 c dnevno.

Nevidni žarki. Med nevidnimi žarki pripisuje znanstveni svet velik pomen posebno tistim, ki jih na kratko označuje kot »X«-žarke. Zadnje čase te žarke posebno mnogo uporabljajo pri preiskovanju in pri kontroli raznih kovin, po-sebno pa tistih, ki jih človek uporablja za gra-ditev letal. V francoskem zrakovnem ministr-stvu so sedaj ustanovili celo poseben laboratorij za metalografijo, ali s drugimi besedami labora-torij, kjer preizkušajo s pomočjo »X«-žarkov raz-lične kovine, koliko so pristne in odporne. S po-močjo teh žarkov je mogoče do največjih podro-bnosti ugotoviti notranji ustroj kovin. Za zgradi-tev letal je vsekakor velike važnosti, če je znano, da je bilo zanje na razpolago samo najboljšje gradivo.

Največjo zbirko prstnih odtisov ima — ame-riška policija.

Za 50.000 frankov je bilo te dni prodano na dražbi v Parizu lastnoročno Napoleonovo pismo, pisano 20. aprila 1814 ob 9. zjutraj v Fontaine-bleau.

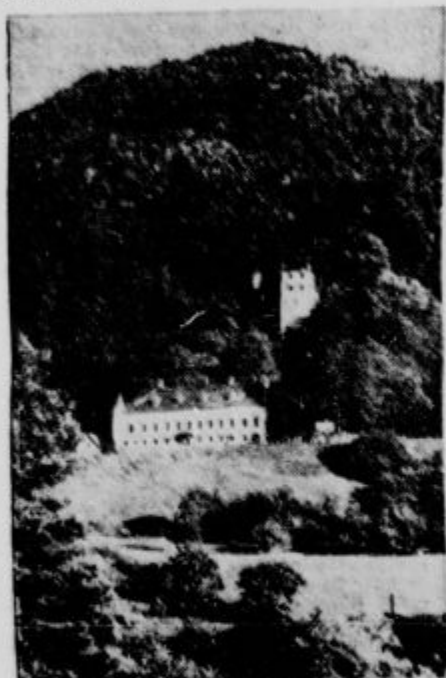
All si se že naročil na naj-boljši tednik »Domoljub«?

Starodavni grad v Zuckemberku

Tam je živel slaven vitez,
mnogo let je že preteklo,
roke trde kot železo
srca trdega kot jeklo.

Dve značilni posebnosti je dal Slovencem nekaterim deželam: cerkvice na hribih in stare gradove po strminah. Cerkvice kakor gradovi stoje že mnogo stoletij. Ali dočim se cerkve zaradi ednostne ideje, ki jo izražajo, neprestano obnavljajo, gradovi propadajo. Le malo jih je, ki še

Grad Puchenstein ob Mebi

Grad ob Krki pri Soteski

trdno stoje. Zob časa, ki neusmiljeno melje, jih je večinoma strl v razvaline. Nekateri so pa tudi docela izginili. Gradovi so pač samo izraz neke zgodovinske dobe, ki je šla preko naše zemlje in se ne povrne nikdar več, zakaj življenje dobiva vedno nove oblike.

Mnogo težav in neprilik je prišlo z gradov nad naš narod. Gotovo tudi ugodnih vplivov ni manjkalo, ali bilo jih je znatno manj.

Narodni duh ne pozablja kar tako prestale nesreče in doživete sreče. Ohranjanje ju v svojem spominu ter ju v pesniškem smislu domišljjski pretvarja.

Gradove so gradili v srednjem veku vitezi in drugi gospodje, ki so se po svojem viteškem načinu življenja ločili od preprostega naroda. Vitezi so bili hrbenica srednjeveške države. Tvorili so vojsko, narodu pa so bili zemljiški in državni gospodje. Tedanji časi so bili nemirni. V vitezih je plula divja in strastna kri, v njih je gorela želja po junaških činih in bojih. Niso si iskali samo zunanjih sovražnikov, tudi med seboj so se spoprijeli. Nastopali so na konjih in v železni viteški opravi, s svojih gradov so prečkali, v njih so se skrivali.

Prvotni viteški grad je obsegal med obzidjem in jarkom ležal obrambni stolp, ki je služil tudi za stanovanje ter sosesopja. Kaj kmalu se je obrambnemu stolpu pridružil palača, ki je obsegala prave stanovanjske prostore.

Popoln srednjeveški grad je izgledal nekako takole: Po strmih pobočju se je vila pot navzgor proti grajskim vratom. Po dvigalnem mostu se

Grad Ostrova

je preko zunanjega jarka dalo priti do njih. Vrata so se nahajala v obzidju. Bila so utrjena. Obzidje pa je nosilo na notranji strani obrambni hodnik in zgoraj je bilo po oknih, navpičnih odprtinah razkosano v nekake zobe. Skozl vrata v obzidju se je prišlo na prvo grajsko dvorišče. Da je bilo mogoče do njega, je bilo treba preko drugega dvigalnega mosta in skozi druga utrjena vrata. Ta so vodila na drugo, ozko dvorišče, nahajajoče se med pravim gradom in obzidjem. Sredi pravega gradu je bilo navadno že notranje dvorišče. Vrhovni seveda drugega zunanjega dvo-

Graščine in gradovi

Ljubljanski grad (pogled s letala)

Grad Otok pri Opatnem mestu

Grad Klerci v Dolenjskem

rišča ni bilo in se je skozi druga vrata prišlo naravnost na notranje grajsko dvorišče.

Najstarejši del gradu je bil obrambni stolp; bil je višji od vseh drugih poslopij ter zelo trdno zgrajen. Z njegovega vrha je stražnik opazoval okolico in izmenjeval opozorilna znamenja s sosedmi. Ako je sovražnik vdrl v grad, tedaj so se njega stanovalci zatekli v obrambni stolp, kjer so pričakovali pomoči, ali pa so se pogajali. Obrambni stolpi so bili izprva okrogli, pozneje pa so jih gradili na tri, štiri ali več voglov. Vhod je bil vedno od tal ter se je nahajal na strani, odkoder ni bil mogoč napad. Najnižji del stolpa je bila nekaka klet, ki je služila kot shramba, prav čisto pa tudi kot ječa.

Glavno poslopje pravega gradu je bila palača. Imela je po več nadstropij. Na zunanji strani so imela okna samo najvišja nadstropja. Največja soba je bila viteška dvorana, v kateri so prirejali obede in slavnosti. Kurili so v kaminu, šele v 15. stoletju so se udomačile lončene peči. Ob stenah so bile klopi, pred njimi so se nahajale mize in na sredi je bila lepo izdelana kredenca.

Poleg viteške dvorane in nad njo so se nahajale sobe, v katerih so tvorile skrinje in postelje glavno pohištvo. Najlepša je bila soba grajske gospe, kjer so se pogosto nahajali: oltar, vodna ali pečena ura, ogledala, dragocene škatlice, knjige.

V palači je bila tudi kapela, veliki gradovi so imeli celo po dve kapeli, ki sta se nahajali druga nad drugo. Grajski kaplan je bil važna osebnost, oskrboval je dopisovanje svojega go-

Grad v Turjaku

spoda, nadziral grajski arhiv in poučeval otroke v veronauku, deklice tudi v šitanju in pisanju.

Za žensko služinčad, kuhinjo, kopalnico, orožarno in shrambo so imeli gradovi čisto posebno poslopje. Voda se je zbirala v globokih vodnjakih. Skrivni podzemeljski hodniki niso bili redki.

Kakšni so bili mojstri, ki so gradove gradili, nam ni znano. Marsikateri izmed njih je moral biti odličen veščak in drzen junak. Tedaj je bilo

Mariborski grad v 17. stoletju

denarja malo, zato si lahko mislimo, koliko kmečkih solz je zazidanih v mračne zidove.

Ko je ob koncu srednjega veka iznajdba strelnega orožja docela spremenila način bojevanja, tedaj stari viteški gradovi tudi prejšnje varnosti niso več nudili. Nekatere izmed njih je gospoda spremenila v udobnejša domovanja, druge pa opustila in si zgradila nova bivališča, graščine v dolinah.

Naš narod še pomni tlako, ki jo je delal za graščino in desetino, ki jo je dajal graščaku.

Na življenje in skrivnosti v starih gradovih se ob priliki še povrnemo. Zdaj pa še to:

Odkar so ukinili podložništvo, je tudi graščina prestala živeti od kmečkih žuljev in je danes samo še središče zmanjšane posesti. Propada. Marsikatero graščino čaka usoda viteških gradov. Mesto zemljiške veleposesti zavzema denarna veleposest.

Razvaline starega gradu v Sostrem

Razvaline starega gradu nad Vipavo (v ozadju)

Sonce je počasi zahajalo ter rdeče barvalo vrhove Kavkaza... Na široki planjavi se je miro pasla čreda ovac. Očarski pes je skakal okrog njih.

Mladi pastir je sedel na mahu v senci figovega drevesa in igral na flavto. Zraven njega je sedela sedemletna deklica ter ga pazljivo po-

nizko in kmalu se bo skrililo za planine. Pot do doma pa je dolga.

»Že!« zavpije deklica ter brez diha pade na zeleni mah, potem pa pobere raztresene cvetke, vzame svojo košarico in si zaveže kite.

Mitja zažvižga psu in mu zapove, da zbere razkropljeno čredo. Poslušna žival uboga ter se

Povest o kavkaških planih.
Spisal M. De Carnac.

SREBRNA OPANKA

alušala. V predpasniku je imela šop cvetlic ter si z njimi vpletala lase.

»Se Mitja, še!« Dvignila je proti tovarišu svoje sinje oči, ki so jih obrobile temne obrvi.

»Zaigraj še kako pesem, tako, ki jo še nisi nikoli zaigral!«

Pastir, mlad fant plavih las, črnih in globokih oči, začne igrati novo pesem z lepimi, otožnimi napeti.

»Preveč je žalostna, Mitja!« je prosila deklica. »Pesem je tako žalostna, da bi se najraje zjokala.« To je povedala z nasmehom, ki ji je privabil na lice prikupno jamico. In še je prosila:

»Zaigraj kaj bolj veselega, posnemaj s svojo flavto konjski peket ali pa večerni ples, ki ga imam jaz najraje!«

Mladi umetnik, ne da bi nehal igrati, je začel z drugim napetom ter ugodil svojevoljno sti živahne deklice.

Izvajal je iz svoje flavte lepe in prijetne melodije ter neopazno prišel do poskočnega napetja, na čerkeski način. Bila je to ena izmed onih narodnih pesmi, divjih in čudnih, ki jih mladina iz Vladi-Kaleja tako rada poje in pleše v igri.

Naenkrat skoči Tamara pokonci. Cvetke ji padejo iz naročja in ona začne plesati. S prekrizanimi rokami nad glavo skače naprej in nazaj, se vrtil okrog sebe, se sklanja in dviga ter pri tem lahno giblje z glavo. Venec, ki ga je splela iz cvetlic, se zvije kakor lahek val okrog njene glave; ona ga dviga, priteguje k

sebi in si z njim ovija ramena, kakor je to plesna navada.

Vodi jo zvok flavte in ji uravnava kretnje. Potem postane naenkrat hitrejša. Tamara popeši korake, se razživi. Njena rjava barva se je pordečila, oči so ji razžarele. Njen zvonki smeh doni med cingljanjem srebrnih zapetnic, vse na njej se smeje, medtem ko njene dolge črne kite, ki so zavezane z rdečimi pentljami, akačejo od veselja ter poljubljajo njena ramena.

Tudi umirajoče sonce se zdi da boža s svojim nasmehom veliko zeleno planjavo, čredo ovac, pastirja in deklico, ki lahkotno pleše v zlati sončni luči.

Mitja neha igrati in Tamara se ustavi.

»Tamara, moramo iti domov. Sonce je že

podli z vneto za ovčami, se zaletava v trmaste in neubogljive, ki se nočejo držati skupnosti, nekaterih najbolj trdovratnih pa se tudi dejansko loti z zobmi.

»Sem, Mura!... Na desno!... Na levo!...« poveljuje pastir.

Z velikim naporom se psu končno posreči zbrati čredo skupaj ter jo pognati po zelenih pašnikih proti domu. Ko je bila čreda že dokončno urejena, se je pes postavil na nje čelo ter jo samozvestno vodil v dolino kot predstraža.

Zadaj za čredo pa zasvira Mitja na flavto večerno pesem »Zbogom sonce!« Ta napet pozna tudi Tamara, zato zapoje s svojim mehkim glaskom:

»Sonce je že nizko, nebo žari.

Pohiti pastir, opasi svoj plašč.

Ko sonce umira na vrhovih Kavkaza,

ko se doline polnijo s temnimi sencami,

Takrat se klatijo okrog tvoje črede požrešni volkovi.

Pohiti pastir, opasi svoj plašč!«

Skoraj vse dni je spremljala deklica pastirja Mitjo na pašo in se vračala z njim domov. Tamarina mati je zaupala deklico pastirju.

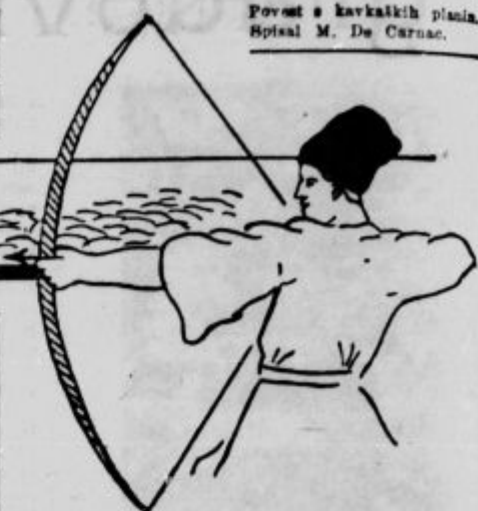
Tamara je hčerka Iraklija Dadianija in Tinatine. Družina Dadianijev je imela vedno vodilno vlogo v vasi, kjer se je rodila Tamara. In tu živi Tamara, ob vzhodu visokega Kavkaza, srečna in brezskrbna, hčerka svobodne narave, teka po zelenih poljanah in po razcvetelih gorskih pobočjih.

Hiša njenega očeta je najlepša v vasi. Do nje vodijo lepi akacijini drevoredi. Velik potok, skoraj reka, teče zraven in šušlja med gostim tršjem in med vrhami. Pred hišo je velik in ograjen prostor, kjer ljudje v poletnih večerih plešejo. Tu se je Tamara naučila slikovitih kretanj, ki jih izvaja z velikim mojstrstvom. Najbolj pa jo veseli lov na konju, ko jahajo vaški fantje čez planoto pod vodstvom njenega očeta, ona pa sedi na sedlu zraven očeta.

Tedaj Tamara z razpetimi lasmi in žarečimi očmi, vsa razvneto od naglega jahanja, meša svoje radostne klice med divje pesmi jahačev. Brez kakšnega strahu priganja drzno sedeč na svojem konju: »Sel... Sel... Bolj hitro, bolj hitro!«

Ko se vrača, jo oče vzame iz sedla, jo dvigne visoko v zrak, toliko, kolikor more, in preden jo položi na zemljo, si jo, pritisne na prsi.

Tamara ljubi divje, silovite igre in ples. Je pač vredna potomka onih kavkaških plemen, ki so se tako hrabro borili proti tolikim sovraž-

nikom, polnih poguma in samozvesti, navezani na svojo zemljo in na svobodo, narod jezdecov in umetnikov, ki ljubi godbo in ples.

Mitja je nehal svirati in Tamara se obrne proti njemu, sprašuje in se smeje.

Svojemu velikemu prijatelju Mitji zaupa vse: svoje misli, svojo žalost in veselje, svoja razočaranja, svoje sanje, kajti Mitja jo vedno posluša in ji vedno odgovarja.

Mladi pastir pripada k družini Tamarine matere Tinatine. Bil je rojen v Tiflisu, kjer je obiskoval šole, dokler mu niso umrli starši. Tedaj pa je šel k svojim sorodnikom, ker ni imel več sredstev za učenje. Začel je pri njih delati, ne da bi se bal truda ali da bi se mu zdelo poniževalno.

Mitja je vesel fant, ki rad jaha in strelja z lokom, igra na flavto in živi svobodno življenje v svobodni naravi. Zato ima Tamara v njem tako zaželenega tovariša, ki je vedno pripravljen, da jo zabava. Zanj so najlepši dnevi tisti, ki jih lahko preživi skupaj z njim na sončnih pašnikih, kjer teka za ovčami in lovi pisane metulje, medtem ko pastir brez počitka igra lepe napetosti na flavto.

Zdaj najbolj zanima deklico kakor tudi vso vas praznik, ki se pripravlja v bližnji bodočnosti in kjer bo nastopil tudi Mitja. To bo sijajna bojna igra, ki jo premore je izbrani kavkaški jezdec v slikovitih narodnih nošah. Glavni točki tega nastopa sta streljanje z lokom in metanje kopja.

»Povej Mitja, ali boš ti zmagovalček?«

»Bom poskušal, Tamara. Toda Elisbar je zelo izurjen v metanju kopja, in lahko se zgodi, da me bo premagal.«

»Toda ti mečeš kopje boljše od vseh. To mi je rekel oče. In potem, ali veš, da me boš moral med dirko vzeti v sedlo? Jaz se ne bojim ničesar, in ne bom se niti najmanj zganila.«

Fant se je smejal.

»Kakor! Ali se hočeš udeležiti jahaške dirke, kakor da bi bila kakšen kavkaški jezdec? Ali si sploh kdaj videla, da bi se kakšna deklica udeležila jahaške tekme?«

»In potem,« je nadaljevala majhna Tamara, »bom tako lepo oblečena ob nastopu!... Oče mi je prinesel tako lepa darila! Včeraj je šel tod mimo trgovec iz Kavkaza s polnim tovorom blaga. Oče mi je kupil svilu za obleko in z zlatom obrobjen šal, srebrna pas, orglice in drage kamne vseh barv.«

»Tvoj oče te je obdaril kakor kakšno kraljično!« je pripomnil Mitja, medtem ko je pazil, da se mu ni čreda razkropila.

»Mura, pazi! Na desno! Vrní se!«

Pastir je govoril s psom, kakor da bi imel pred seboj kako umno bitje; ko se je pes vrnil in iskal pri pastirju nekako priznanje za svoje delo, ga je ta dobrohotno pobožal.

Deklica je navdušeno nadaljevala:

»Ti ne veš, kaj mi je še dal oče! Dvoje uhanov, ki so mnogo lepši od teh.«

Stresla je z glavo, da so ji zabingljali dolgi uhani, ki so krasili njena ušesca.

Potem mi je dal tudi plesno ogrinjalo. Podobno je belemu oblaku in je vse blesteče.«

»Ti si premarljiva, da bi že nosila plesno ogrinjalo,« ji skoraj očita Mitja. »Plesno ogrinjalo se poda samo za dekleto.«

(Nadaljevanje sledi.)

SLOVENSKI

športni prvaki leta 1941

Preteklo soboto in nedeljo smo imeli v Ljubljani kar tri velike tekme, na katerih so prejeli zmagovalci ponosen naziv prvaka za leto 1941. To so bile kolesarske dirke v Šiški, atletsko prvenstvo juniorjev in žensko atletsko prvenstvo. Prireditve so potekle ob razveseljivem zanimanju številnih gledalcev. K sreči je bilo tudi vreme zelo naklonjeno, kar je za tekmovanje posebnega pomena.

Na kolesarskih dirkah. V nedeljo popoldne so se zbrali pred Martinovo restavracijo v Šiški naši najhitrejši in najbolj zdravi kolesarji. Na dirke so se podali v treh skupinah. Najprej turisti, za njimi juniorji, za temi pa glavni tekmovalci — seniorji. Vozili so po lepi krožni progi od Šiške na Podulnik in naprej po klancu, nazaj pa skozi Dravlje. Proga je dolga 8 km, cesta prav dobra. Turisti so prevozili tekmovalno krožno progo dvakrat (16 km), juniorji osemkrat (48 km), seniorji pa desetkrat (80 km).

Za turistično prvenstvo se je borilo 22 fantov. Zmagal je član Edinstva Frane Vrhune v času 28 minut 1,2 sek. Drugo mesto je zasedel Stanko Sušnik, tretje pa Franc Podlogar.

Med juniorji, ki so dirkali na 48 km, je dosegel slovensko prvenstvo za leto 1941 žilavi Lado Belič, član SK Edinstva. Zmagal je v času 1 ura 28 min. 34,4 sek. Drugi je bil Rudolf Mladovan, tretji pa Dolinar Anton.

Najtežjo nalogo so imeli seniorji: dirkatelj v hitrem tempu na 80 km. Razumljivo, da je bilo za dirke seniorjev posebno veliko zanimanje. Na cilju in na mnogoterih mestih tekmovalne proge so stale grupe opazovalcev, ki so ugibale, kdo bo prejel prvo nagrado — lepo dirkalno kolo, dar tvrdke Igu. Vok. Za enkratno vožnjo po krožni progi so rabili dirkalet približno četrte ure. Zanimanje se je stopnjevalo in doseglo svoj višek, ko so urni kolesarji že devetletni živili mimo sodnikov na cilju. Bili so mokri od znoja in precej utrujeni. Ko so se pojavili pred ciljem, je bila v prvem hipu grobna tišina — vsakdo je hotel v sekundi ugotoviti, komu je sreča naklonjena — zatem pa so gledalci burno pozdravljali novega slovenskega kolesarskega prvaka. To je naš Franc Abulnar, član Edinstva, ki je zmagal v 2 urah 41

din. 21,4 sek. Takoj za petami mu je sledil Anžič Franc, ki ima le za petinko sekunde slabši čas, tretji pa je Gračner Jože.

Zmagovalci vseh treh skupin so prejeli lepe spominske in praktične nagrade, katere jim je podelil predsednik Slovenske kolesarske zveze g. Vospernik.

Na atletskem prvenstvu v Tivoliju so tekmovali juniorji (mladci), ki imajo posebno veselje do teka, metanja krogla, diska in kopja ter do vseh vrst skakanja. Ta vrsta športa ima skupno ime »lahka atletika«. Je to najstarejši šport, katerega so gojili že stari Grki pred več kot 2000 leti. Na letošnjem lahkoatletskem prvenstvu smo se pripravili, da imajo naši fantje veliko smisla za atletiko, najboljši dokaz za našo trditve pa so rezultati, katere so dosegli:

Suvanje krogla: 1. Vehar (Ilirija) 12,58 m; 2. Lovše (Planina) 12,01 m. — Tek na 100 m: 1. Krenčič (Ilirija) 11,7 sek.; 2. Bratož (Planina) 11,9 sek. — Tek na 300 m: 1. Krenčič (Ilirija) 38,5 sek.; 2. Gole (Planina) 40,4 sek. — Tek na 110 m z zaprekami: 1. Jager (Ilirija) 16,5 sek.; 2. Gole (Planina) 19,5 sek. — Tek na 1000 m: 1. Sedel (Planina) 2 min 50 sek.; 2. Jovan in Zupan, oba 2 min 52,3 sek. — Skok v daljavo: 1. Bratož (Planina) 6,32 m; 2. Nabernik (Planina) 5,94 m. — Metanje kopja: 1. Košir (Ilirija) 44,01 metra; 2. Nabernik (Planina) 42,12 m. — Skok v višino: 1. Milanovič (Ilirija) 1,70 m; 2. Čuček (Hermes) 1,65 m. — Metanje diska: 1. Vehar (Ilirija) 36,42 m; 2. Rus (Planina) 35,28 m. — Stafeta 4x100 m: 1. SK Planina v postavi Bratož, Nabernik, Mravlje, Gole v času 47,8 sek. 2. SK Ilirija v postavi Krenčič, Tavzes, Novak, Jager in v času 47,8 sek. Časa obeh stafet sta enaka, zmago pa je odločil zadnji tekač Planine, ki je bil za širino prs pred Ilirijanom. — Doseženi rezultati so za juniorje prav dobri. Zlasti velja to za skok v daljavo, kjer je dosegel Bratož (Planina) 6,32 m. Po zaključenem tekmovanju je razdelili vodja tekmovanja dr. Nagy zmagovalcem okusne plakate, katere je izdelal znani športnik Pribošek.

Alli veste tole!

Ce naročite »Slovenčevno knjižnico« boste podprli tudi številne grafične delavce, ki bodo ostali pri delu

Srečen radijski napovedovalec

Vsak večer sklene napovedovalec švedske oddajne postaje, Sven Jerring, ki mu ljudje kar splošno pravijo »Sirie Svens«, s temle pozdravom: »Lahko noč! Dobro spite!« Poslušalci imajo prijaznega napovedovalca močno radi. Med poslušalci je bila tudi stara gospodična Tornberg iz kraja Oerebro, ki seveda prijaznega »Sirie Svens« še nikdar v življenju ni videla. Ugajalo pa ji je, da ji je prijazen gospod vsak večer voščil lahko noč. Pred kratkim pa je stara gospodična Tornberg jemala in je v oporoki za svojega glavnega dediča določila prijaznega napovedovalca švedske oddajne postaje.

Vpliv elektrike na kurja jajca

Na Češkem so pred nedavnim napravili večje poskuse, s katerimi so strokovnjaki dokazali, da električna razsvetljava vpliva na nosnost kokoši. V malem kurniku s 20 kokoši je svetila žarnica 25 W, in sicer od 18, ko je zašlo sonce, pa do 21. Kokoši, ki so bile v temnem kurniku, so znesle od oktobra do aprila 501 jajce, dočim so znesle kokoši, ki so bile v razsvetljenem kurniku, v istem času 978 jajce, domala torej še enkrat toliko.

Vsak mesec neke žetve

Noben mesec v letu ne mine, da bi ne imeli kje na svetu žetve. V januarju, ko je pri nas polje pod snegom, žanjejo v Avstraliji, v Novi Zelandiji in v nekaterih pokrajinah Argentine in Chileja. V februarju imajo žetev v Indiji in južnem Egiptu. V marcu dozorijo žito v Perziji, Mali Aziji, Mehiki in na otokih Cipru in Kubi. V maju imajo žetev v srednji Aziji, Kitajski, Japonski, Maroku in v južnih predelih severne Amerike. V juniju je žetev v podonavskih državah, v Grčiji, Italiji, Španiji, Portugalski in v južni Franciji. V juliju žanjejo v južni Nemčiji, v severni Franciji, Švici, Rusiji, Angliji in v severno ameriških državah. V avgustu dozorijo žito v Holandiji, Belgiji in v severni Angliji in deloma pri nas. V septembru žanjejo na Škotskem, Švedskem, Norveškem in v severnih krajih Rusije. V oktobru se konča žetev na Škotskem. November in december sta meseca žetve v severni Avstraliji, Peruju, južni Afriki in v Indiji.

Zaradi naše prevelike naglice, prezremo mnogo važnih in koristnih stvari.

Smola barona Dorivala

»Seveda ostanevala«

»Potem bodite prijazni in mi povejte, kaj je bilo? Zakaj vam je bil takrat moj prijatelj tako zopern, da ste ga izobčili? Kaj je prišlo vmes, da zdaj drugače sodite o njem. Se je li prej kdaj kaj pripetilo, da se vam je gospod Samostrel pokazal — no, recimo v nepovoljni luči? Vem, da vas je videl nekoč v operi. Ali je v vas oči upiral? Ste bili nejevoljni zaradi tega?«

Videl je, da je Ruta prebledela.

»Tisti — gospod — je — bil — gospod Samostrel?« blebota boječe, sunkoma, pretrgano.

»On je bil!«

»Motite se, gospod Potokar! Gospod ni mogel biti gospod Samostrel. Res je, videla sem ga v operi. Sedel je v loži poleg moje sestre Cilke. Neprijetno mi je bilo, da me tako ostro skoz kukalo na muho jemlje. Prav nič se nisem mogla nasmehnjati sestri, ker sem se vedno bal, da bi mislil, da se njemu smejem. Pa sem se potem vendarle nasmejela.«

»In on je mislil, da njemu velja skrivnostni pozdrav!«

»To je strašno!« zavpije Ruta vsa zmešana. »Saj gospod ni bil gospod Samostrel. Ne, prav gotovo ne. Gospoda je — glas ji je odpovedal.

»No, kaj je z gospodom?«

»Gospoda je policija iskala in ga v odmoru pred drugim dejanjem tudi prišla. To je povedal sluga mojemu svaku. In prav tisti gospod, ki so ga prijeli in ki prav gotovo ne more biti gospod Samostrel, me je nekaj dni pozneje srečal v živalskem vrtu. Pozdravil me je. Pa sem tako delala, kakor da ga ne vidim. Kajpak, sem ga dobro videla.«

»Zgodba je res čudna, da bi jo človek težko verjel, vendar vam moram le potrditi, gospodična Ruta, da je gospod iz opere in iz živalskega vrta moj ubogi prijatelj Dorival Samostrel. Takrat so ga ponevedoma prijeli. Kriminalni uradnik ga je zamenjal z nekim zločincem, ki je podoben mojemu prijatelju kakor jajce jajcu. Pomislite, gospod Samostrel je bil takrat zaprt vsa noč v ječi. Sam sem ga že nekaj dni prej rešil iz rok policije. Slednjič si je dal na moj nasvet napraviti na policiji izkaznico, da bi se izognil neprestanim zamenjavam. Izkaznica ga vsaj toliko varuje. Bil sem nekoč priča divjemu prepiru, ki je Dorivala prisilil, da je šel tožiti žensko, ki je prepir povzročila. Prav za prav je ni šel tožiti — ne, odvnetnik je vso zadevo poravnal, brez sodnije.«

Ruta je stopala poleg majorja proti vili.

Po glavi so se ji podile misli, da je bila vsa zmedena. Kar je Potokar povedal, jo je potrdilo v sumnji, ki se ji je že včeraj usiljevala, ko je zvedela, da je bil plašč Dorivalov, ki ga je bil oni gospod pustil v Carskem dvoru. Sled ji je bila že jasnejša! Razpršiti je hotela temo, ki je zavijala nesebičnega pisemskega roparja Hotela je vedeti, kdo je mož, ki se je podal v veliko nevarnost — za en poljub!

»Kdo je bila ženska, ki je gospoda Samostrela razžalila?« vpraša Ruta.

»Neka gospa Mucova. Divja ženska. Dvojnik mojega prijatelja Samostrela se je smukal okrog nje in ji ob ugodni priliki ukradl briljantni prstan. Zločina je obdolžila gospoda Samostrela. V veži hotela Esplanadel Kako se je kavka drla! Strašno!«

Ruta obstoji.

Kje že je slišala ali videla ime Muc? Saj! Na enem izmed listkov je stalo, ki jih je gospod v kavarni na Šmartinski cesti potegnil iz žepa v telovniku!

Ruta je kar gorla, da bi še več zvedela. Vendar se je premagala, da je bila na oko kar mirna. Potokar ne sme nič opaziti.

»Gospod Samostrel sploh ni poznal dame?«

»Prav nič. Nikdar še ni videl ne nje ne njene družabnice. Ravnatelj hotela sem prosil, da mi je napisal ženskin naslov. Saj je Dorival moral vendar vedeti ime in stanovanje osebe, ki jo je hotel tožiti.«

»Je ravnatelj hotela napisal ime in stanovanje gospe Mucove na takole majhen listič?«

Ruta je pokazala s kazalcem desne roke na dlani leve roke, kako velik da bi bil listič.

Zg. Prekopi pri St. Jerneju. 32-letni Ignacij Krašovec se je oni ponedeljek s kolesom vračal iz Novega mesta proti domu. Na cesti je imel nesrečo, da se je s kolesom prevrgel v trenutku, ko mu je pripeljal nasproti avtobus, ki vzdržuje zvezo med Novim mestom in Tolpiciami. Krašovec si je pri padcu zlomil ključnico.

Vahčja vas pri Semiču. Drvar Orlando Družen, ki je bil rojen neke na Tirolskem, sedaj pa živi v Vahčji vasi v občini Semič, je s svojimi tovariši v gozdu podiral drevje. Pri tem se je padajoči bukvi prepozno umaknil, ki ga je močno oplazila po hrbtu in podrla na tla. K sreči mu hrbtenice ni zlomila, pač pa je dobil hude notranje poškodbe.

Travnik pri Loškem potoku. Pod voz je padel 15-letni Janez Levstik, sin posestnika. Dobil je hude poškodbe in je moral v bolnišnico.

Zadobrova pri Devici Mariji v Polju. Bitenc Marija iz Zg. Zadobrovo je prosila za obrtno oblastveno dovoljenje za preureditev Oražmovskega mlina v Zg. Zadobrovi v tovarno za milo.

Beh, Bistrica. Železniški promet s Podbrdom bo kmalu odprt, ker bo bohinjski predor v kratkem popravljen. — Novo kurilnico so začeli graditi.

Dolenjske Toplice. Obisk kopalskih gostov je letos dober. Konec septembra konča poletna doba in se prične zimska, ki bo trajala do 1. maja. — Pospravljanje poljskih pridelkov sta precej ovirala dež in hladno vreme. Grozdje kaže prav lepo, v kolikor ga ni poškodovala toča. Če bo vreme ostalo lepo, bo vinski pridelavec prav dober.

Novo mesto. 18-letna frizerska vajenka Fanika Brejčeva je doma tako neprevidno ravnila s orožjem, da si je po nesreči prestrelila trebuh. Vendar upajo, da bo okrevala. — Okrajno glavarstvo opozarja vse prebivalstvo okraja, da se mora vsakdo na poziv vojaške straže ali patrole: »Fermo ali »Alto« lac ustaviti, ker je sicer vojak dolžan streljati. Na zahtevo se mora tudi vsak legitimirati. Okrajno glavarstvo poziva vse prebivalstvo, da se po tem opozorilu ravna in se tako izogne možni nesreči. — Pri nas je umrl šolski upravitelj v p. g. Hugon Pihak. Naj počiva v miru!

Novo mesto. Pozor! Naročniki »Domoljub« tudi iz okolice Novega mesta lahko poravnajo naročnino za list pri »Slovenčevih podružnicah« v Novem mestu. Pri njej prav tako lahko naročajo »Slovenčev koledar« in knjige »Slov. knjižnice«.

Zalostna gora pri Preserju. Na rožnovenško nedeljo bo v božjepotni cerkvi na Zalostni gori v tem letu zadnjikrat cerkvena slovesnost. Svete

IZ RAZNIH KRAJEV

maše bodo ob 7 in pol 11 s pridigo in blagoslovom, ob 9 bo tudi tih sv. maša. Popoldne ob 4 pa bo mirna pobožnost: najprej molitvena ura za mir, pete litanije Matere božje in zahvalna pesem za vse v tem letu na Zalostni gori prejete dobrote. Pridite v čim večjem številu k žalostni Materi božji!

St. Vid pri Stični. Vsem naročnikom »Domoljub« in drugih naših listov sporočamo, da jih bo te dni obiskal naš zastopnik Hren Franc iz St. Vida zaradi lažjega naročanja koledarja in knjig »Slovenčeve knjižnice«.

Bloke. Na koli v Novi vasi je postavljen za učitelja g. Lenšček. Dobili smo tudi drugega gospoda kaplana. — Zopet so zapeli krampi in lopate na cesti pri Sv. Trojici. Zaposlenih je precej delavcev. — Občinski urad je dobil te dni telefon.

Vevče pri Ljubljani. V papirnici je padel z lestve 34-letni kurjač Ciril Soltar ter se tako močno poškodoval, da je moral iskati zdravniško pomoč v bolnišnici.

Vrh pri St. Rupertu. Pri sekanju drv si je po nesreči presekala kite na desni roki 41-letna žena posestnika Marija Zupančičeva.

Begunje pri Cerklji. Posestnikov sin Otinčar Vinko se je sukal okoli zloženih drv. Pri tem je imel smolo, da so se drva vsula nanj, ga poškodovala in mu še posebej zlomila nogo.

Z Dolenjskega. Ajda je še v cvetju, le tu in tam je napravila šele mehko zrnje. Hujša slana bi jo takoj umorila. Hladno vreme zadržuje zorenje korus, ki potrebuje še precej solčnih dni, da bo dozorela. Krompir koplje, a ga je precej napadla gniloba. — V Brsljuni pri Novem mestu je 65-letna Marija Turkova doma na stopnicah tako nesrečno padla, da si je zlomila nogo.

Sv. Blaž pri St. Lambertu. 34-letni pomožni delavec Ivan Leitner je splezal z dni na transformator, da bi popravil elektrovod. Naenkrat se je zadel s kolenom v žico visoke napetosti in je bil takoj mrtev.

Najcenejši, najboljši in najzanimivejši tednik je brezdvomno »DOMOLJUB«!

Stepiče. Dobili smo v našo župnijo gospoda kaplana v osebi Janeza Urbančiča. Vsi farani smo ga z velikim veseljem sprejeli. Iz arca želimo, naj Bog obilno blagoslovi njegovo dušno pastirsko med nami. — Naročniki »Domoljub«, naročite »Slovenčev koledar«! Ne bo nikomur žal! Javite se pri župnem uradu ali pri zastopniku. Pohitite, ker čas gre že h kraju!

Dobrova. Cesta od viškega pokopališča do Polhovke Gradca bo kmalu precej spremenjena. Odstranjeni bodo vsi večji ovinki. Cestna dela opravljajo zdaj od križišča horjulke in polhovske ceste do mostu čez Horjulščico. Promet je bil nekaj časa ukinjen, zdaj pa je zasilen prehod spet omogočen.

Litija. Tu je odsek Koroške ljudske fronte priredil te dni prvo skupno delo. Večje število odraslih je skupno z mladino stopilo v zbor. Nato so očistili ves Glavni trg, odstranili so navlako in plevel na glavnih poteh ter uredili Dom koroške ljudske fronte. Pravijo, da se bo tako skupno delo ponavljalo.

Radovljica. Pri nas grade nov most namesto starega lesenega. — V Radovljici so se zbrali te dni vsi okoliški gasilci, ki so imeli celodnevno vajo z nameom, da bi se priučili nemškemu poveljevanju.

Tržič. S četrtega nadstropja je padel 29-letni Vinko Meglič, prirezovalce v tovarni Peko. Pretresel si je možgane in dobil hude notranje poškodbe.

Medvode. Na progi električne poljske železnice je lokomotiva do smrti pregazila dveletnega Martina Kuharja.

Kranj. Tu je bila nedavno kmetijska razstava. Kmetje so kupili 300 plugov, 40 sejalnic, 40 kopalcev krompirja, 23 mlatinic in tri traktorje.

Moravče. Pri nas je bil nedavno velik nabor konj. Kmetje so prignali precej lepih živali ter dobili zanje znatne denarje.

Smlednik. Neznani tatovi so ukradli v našem župnišču iz svinjaka dve svinji. Storilec so živali kar tam zaklali, ju iztrebili ter vzeli s seboj. Lastnikom so pustili le iztrebke.

Spodnji Dravograd. Pri nas se je pouk že začel. Vpisalo se je v šolo 290 otrok iz trga in okolice. Vodi jo šolski vodja Fritz Fleiss, učiteljice pa so Friedl Ott, Herta Guez in Ilse Koloros. Ko bo dovolj učnih moči, bodo odprli več razredov, medtem ko so doslej odprli le tri. Šola je v bivši proštiji, kjer so bili tudi nemški jezikovni tečajji.

»Saj, takole velik je bil,« se je zasmel majork, ki se mu je zdela kar smešno, da se spremljevalka tako živo zanima, kako velik je bil listek.

»Kaj je gospod Samostrel spravil listek? Se še spominjate?« vpraša Ruta.

»Kaj se pa za listek tako brigate?« se zareži Potokar. »Saj sem kakor pred sodnijo!«

»Kaj čem, radovedna sem tako. Se veste, kje je listek ostal?«

»Kolkor se spominjam, ga je Dorival spravil v telovnik. Saj, v telovnik. Vabilo Mucovkine družabnice tudi! Viš, viš, saj tega vam nisem niti povedal. Zadeva ima namreč tudi smešno stran. Nenavadno prevečani dvojniki gospoda Samostrela se svoje dni ni trudil samo, da se priklupi gospe Mucovi, temveč tudi njeni družabnici. Pri obeh z uspehom. Ko sta trčila Dorival in gospa Mucova, je bila navzoča tudi njena družabnica, blede, mlado dekle. Tudi ona je mislila, da je moj prijatelj, oni podjetni zločinec in mu je skrivaj vtaknila nekaj besed, ki jih je bila načelkala na košček sporeda. Izliv njenega srca sem takrat sam razvzljajal.«

»Se veste, kaj je bila napisala?«

»Čakajte! Za take reči imama prav dober spomin. Mlado dekle ga prosi, naj ji poštno-ležeče piše, kje in kdaj bi lahko z njim govorila. Saj, tako je bilo. Podpisala se je, mislim, Meta in Metka.«

Ruti je bilo težko ostati mirna.

Obr. listka sta bila v telovniku onega gospoda, ki je bila z njim v kavarni. Slučaj ji je zdaj pojasnil, od kod sta bila listka in kaj po-

menita. Takrat je imela oba listka za dokaz, da je gospod ženitvanski slepar, kar mu je tudi razločno povedala in zhežala. In zdaj —

»Kaj vas pa ti listki tako zanimajo?« vpraša Potokar.

»Vam bom že povedala, ko bova imela dosti, dosti časa, dragi gospod Potokar!« je odgovorila Ruta prešerno. Drugega ji ni prišlo na um! Zdaj morava kar hitro k materi!

On, ki je bil zaradi posebnih zmožnosti prestavljen v glavni stan in povišan v majorja, se je zdel danes samemu sebi izredno neumen.

Vratar hotela Carski dvor je stal razko-račeno v dolgi pisano obšiti suknji ob glavnih vratih. Gosposki avto se je vstavil pred njim. Poznal je avto; bil je konzula Rožiča. Uslužno, z roko ob kapi, je odprl avto. Izstopila je konzulova hči.

»Rada bi vas nekaj vprašala.«

»Prosim, milostljiva gospodična.«

Stopila sta v vežo. Razgovor je Ruta pričela s tem, da mu je stisnila nekaj drobiža v roko.

»Gospoda konzula ni tukaj,« pravi vratar in se uljudno prikloni. Mislil je, da je vprašanje že v naprej uganil, ki naj bi ga nanj stavila.

»Vem, da očeta ni tukaj,« reče Ruta. »Od vas bi rada neko pojasnilo. Gre za dogodek, ki se je pred tedni pripetil v hotelu. Bila sem na čaju ob petih. Takrat je neki gospod udaril drugega gospoda po obrazu, mislim, da je bil detektiv. So še kaj spominjate?«

»Seveda se spominjam!« zagotavlja vratar. »Pravijo, da je bil zelo nevaren človek!«

»Oni, udarjeni je bil detektiv, ne tajni policist?«

»Prosim vas! Kraljevi kriminalni uradnik je veliko bolj uvidenev, bolj izobražen, kakor mož, ki je odnesel bunko. Poleg tega ne bi bil smel tega storiti. Veste, kriminalni uradnik bi se bil obrnil name ali na gospoda ravnatelja. Mi bi bili zločinca vljudno prosili, naj pride za trenutek ven, da hoče neki gospod z njim govoriti. Živa duša bi o zadevi prav nič ne vedela.«

»Za kaj gre?« se vmeša drug hotelski uslužbenec v pogovor. Vratar mu pove. »A tako,« pravi, »milostljiva gospodična je bila takrat poleg. Saj, se že spominim. Vsa zadeva je nastala radi zamenjave. Gospod, ki so ga hoteli pri nas prijeti, ni bil prav noben zločinec, ampak bivši častnik neoporočenega slovesa. Drugi dan je prišel z detektivom semkaj. Se več ne spominjate, Opék?«

»Res je!« potrdi vratar. »prav imate, gospod Bašték. Drugi dan je prišel pobiti nesrečnež z gospodom semkaj in se opravičil. Je bilo, je bilo — vohaču kar prav!«

Gospod je prikimal.

»Kakšna nesramnost, kakšna predrznost, vdirati v hotel in nadlegovati goste. Saj nismo v razbojniški kleti. No, naj še enkrat pride!«

»Če ga jaz zgrabim —!« je pestil vratar.

»Mi morete dati naslov gospoda, ki je bil udarjen?« vpraša Ruta.

»Naslov? Za naslov nisem vprašal gospoda,« odgovori vratar,

(Nadaljevanje sledi.)

Zenski svet..

DAJ MI SVOJE
Jolanka SRCE Gerely

Otrok se najbolj veseli

Slaščice? Dragocenih igračk? ... Nikakor ne! Pač pa:

Če njegovim vedoželjnim vprašanjem odgovoriš tako, da te z lahkoto razume in da se ga ne iznebiš le z odgovorom: »Preneumen si še, da bi to razumel.«

Če se sme igrati z otroki, sebi enakimi, ne da bi se odrasli vmešavali v njihove igre.

Če ga od časa do časa pohvališ, kajti to njegovi vzgoji ne škoduje, pač pa mu je v pobudo.

Ne veseli se toliko lepe obleke, kot pa tega, da sme v stari obleki brezskrbno skakati in tekati naokoli, ne da bi se mu bilo treba bati, da bo kregan, če jo umaže.

Sebičnost v ljubezni

Kdo ne pozna vzdihov marsikatero žene in dekleta: »Ne ljubiš me. Če bi me ljubil, bi doprinesel zame to ali ono žrtev.« Ali: »Tako zapuščen sem. Rada bi ljubila, toda ne najdem moža, ki bi me ljubil zavoljo mene same.«

Na prvi pogled se nam takšne tožbe zde upravičene in takšne ženske zelo idealne. V resnici pa iščejo ljubezni le pri drugih, a niti ne mislijo na to, da bi jo tudi same dajale. Pod njihovim na videz idealnim stremljenjem se skriva le gola sebičnost. Ženska, ki resnično ljubi, je popolnoma drugačna. Njena ljubezen je iskrena in nesebična in zato tudi vzbuja v svojem drugu trajno nagnjenje, ki je temelj vsake zakonske sreče. Ni nujno, da bi morala biti izredno lepa ali izredno razumna, pač pa je vedno vesela, ljubezniva, postrežljiva in zapeljiva.

Takšna ženska ni ljubosumna in se ne boji, da bi izgubila ljubezen svojega druga. Ne muči ga z neprestanimi zahtevami po dokazih njegove ljubezni, ne zasleduje vsakega njegovega koraka. Ljubeča žena ve, da se v vsakdanjem življenju ljubezen ne izraža vedno le v lepih besedah, pač pa da mora prevečati vse življenje. Ne razburja se že za eno samo hladno besedo svojega druga, ampak skrbi v svetlih in temnih dneh za tople in privlačen dom, ki je najboljše zagotovilo za trajno srečo v zakonu.

In moške? Ali imajo vedno razumevanje za globoko in mirno ženino ljubezen? Ali tudi oni ne zahtevajo neprestane pozornosti in novih dokazov ljubezni? Mnogim prija, da jih žena vedno znova s solzami prosi za njihovo ljubezen. Hočejo, da si jih žena vsak dan znova pripori. To niso ljubeči moške, ampak sebičneži. Takšni moške se razburjajo že za vsako presoljeno juho, za vsak odtrgan gumb, ki ni takoj zopet prišit. Povsod hočejo imeti prvenstvo in mislijo samo nase. Toda s tem ustvarjajo sebi in svoji družini nezno življenje.

Res je, da kljub vsej dobri volji nekoliko sebičnosti še vedno ostane; ne sme je pa biti toliko, da bi drug moral zaradi nje trpeti.

Dve slike

Lahkomiselno dekle

Nelepa karikatura tega, kar je na svetu najbolj ljubko.

Igračka, nepotrebna in minljiva.

Vetrnica, ki se obrača po modi, po svoji domišljiji in po svojih muhah.

Umetni ogenj, ki zablisti, a kmalu izgine brez sledu.

Kraljica, ki je povsod na prvem mestu, ki se ji vsi klanjajo in prilizujejo; ko odide, pa se norčujejo iz nje.

Metuljček, ki se razkazuje, da bi pritegnil poglede vseh.

Resno dekle

Zna misliti, delati, molčati.

Njen razum stremi po lepem, njeno srce po dobrem, njena volja po črti.

Je značajna, ne ukloni le strah pred ljudmi, zna se zatajevati in se ne umakne pred nobeno žrtvijo.

Je kakor sončni žarek, ki razsvetljuje, greje in oživilja vso svojo okolico, ne da bi zanj bilo treba kaj prostora.

Vsi, ki se ji približajo, postanejo boljši.

Njeno gesto se glasi:

Delati dobro v čim večji meri, brez najmanjšega šuma.

Seljati veselje in srečo, brez upanja na pohvalo ali hvaležnost.

Nekaj misli

Če bi bil Bog hotel, da naj žena možu gospoduje, bi jo bil vzel iz Adamove glave, če bi hotel, da naj bo njegova sužnja, bi jo vzel iz njegovih nog. Vzel pa jo je iz njegove strani, ker je hotel, da naj bo njegova tovarišica in njemu enaka. (Sv. Avgustin.)

Ne zahtevaj v svojem ponosu od svojega otroka ničesar, kar presega njegove moči. S tem skrajšaš dobo njegove otroške sreče.

Z mirom in stvarnostjo si pridobiš pri ljudeh več ugleda, kot pa z nasilnostjo in glasnim zmerjanjem.

Ne postavljaj telesne moči nad duhovno veličino.

Čim zrelejši je človek, toliko bolj dobrohotno in prizanesljivo presoja dejanja drugih.

Zgledi so pri otrocih in tudi pri odraslih bolj učinkoviti, kot še tako lepi nauki

Dva plašča za hladno jesen.

Med štirimi očmi

V. R. Tožite, da vaš mož gleda za drugimi ženskami. Čutite se nesrečno in si ne veste pomagati. — Moja prijateljica je bila v istem položaju kot Vi. Skoraj je že obupala nad svojo zakonsko srečo. Po nasvetu neke osebe pa se je zdrnila iz svoje žalosti. Začela se je skrbneje oblačiti in se je na vse mogoče načine trudila, da bi bila možu čim bolj všeč. Znala je tudi dobro opazovati in presojati ljudi in zato je na vsaki moževi miljenki odkrila njeno slabo stran. Ni pa tega možu pripovedovala z jezo ali z očitanjem, pač pa tako navihano in na tako smešen način, da je tudi njega spravila v dobro voljo. Polagoma je začel spoznavati in ceniti ženine prednosti. Kmalu se je sonce vrnilo v njen dom. Seveda mu je ona velikodušno odpustila in mu ni temnih dni in svojega trpljenja nikoli omenila.

»Čudno, prijatelji! Sva, pa jaz presojam življenje čisto drugače,« se oglasi Štefka. »Res se ga včasih bojim, vendar ljubim življenje in mu grem vesela naproti. Tudi svet tu zunaj ti nudi mnogo resničnih vrednot. Marija, ti presojaš svet enostransko, vidiš le zlo, zapiraš pa oči pred lepim. Res je, da je število lahkomišelnih in pokvarjenih ljudi zelo veliko, aji če bodo šli vsi pošteno v samostan, kdo bo kazal pot onim, ki so zablodili? Tudi svet potrebuje izbranih duš.«

»Preveč tvegaš, če misliš, da te moderni svet ne bo spridil. Kje, imaš poročilo, da si neranjiva?«

Marija je še hotela ugovarjati, pa je stopil v sobo novomašnik. Štefka mu je razložila sporno vprašanje: »Anton, razsodi, katera ima prav.«

»Prav imata obe, seveda vsaka s svojega vidika. Zediniti se ne moreta, ker sta prezrljivo sivo vprašanje: poklic. Človeške narave so različne, zato vodi Bog vsakega po svoji poti. Lahko bi se zgodilo, da bi ti na Marijini poti zašla, ona bi pa na tvoji omagala. Ne bilo bi prav, če bi hotela božje načrte prebivati s samovoljo.«

»Kaj misliš, ali bo še tudi mene Bog poklical v samostan?« vpraša Štefka. Mladji duhovnik se zasmije: »Ne beli si s tem glave, Štefka, prepričan sem, da sedaj nimaš poklica za samostan; bodočnost pa je v božjih rokah. V noben poklic se človek ne sme siliti s pretiranim hrepenenjem, pa naj bo to samostan, zakon ali kaj drugega.«

»Ali je to mogoče?« se začudi Štefka. »Prav lahko. Knjige, pogovori sploh vsako močno doživeti more vzbuditi v nas hrepenenje po nekem poklicu, ne da bi bili prepričani, da smo zanj ustvarjeni. Nevarnost je, da se prehitro odločimo.«

»Saj ni tako napačno, če se človek vdaja le-pim željam,« ugovarja Štefka. »Pametno dekle ne dopušča, da jo v življenju nosijo slepi valovi čustev,« pojasnjuje Anton. »Rečimo, da je dekletu všeč fant, o katerem ve le, da je lep in priazen. Pozneje se pa izkaže, da je lahkomišljen, zapravljivec, bolan, mogoče celo zaročen ali poročen. Če se dekle preda svojim čustvom, ji kmalu niti razum niti svet ne bosta več pomagala. Nesrečnica se krči od bolečin, ker brez njega ne more več živeti. Prav tako nespametno je dekle, ki stopa v samostan zaradi naklonjenosti do kake redovnice, ali zaradi praznega malodušja. Koliko življenj uničijo taki nepremišljeni koraki!«

»Kako srečen si Anton, da si si že izbral poklic.« »Motiš se, Štefka, če misliš, da je z izbiro poklica že vse opravljeno. Poklic lahko tudi izgubiš. Bog nam nakloni poklic brez naših zaslug, sami pa ga moramo ohraniti. Gorje onemu, ki poklic zapravi, z njim izgubi tudi notranji mir in zadovoljnost.«

Veselo predlaga Marija: Sklenimo danes, na dan vaše nove maše, trojevo, kjer bodo duhovnik, laik in redovnica molili drug za drugega, da bo vsak zvesto izpolnjeval dolžnosti svojega poklica.«

VI. Bengaličen ogenj

Če ti napev seže v dušo, ga še dolgo nosiš s seboj. Zbiraj glasove, akorde in pojke.

Štefko so neprestano zasledovale bratrove besede, ki jih je povedal na novi maši: »Ne vdaš se praznim sanjarjem in upom! Ali brat kaj sluti? Ne upa si ga vprašati.«

»Moja skrivnost!« Štefka se prestraši besed, obenem jo obide sladkost. Čemu prikriva? Pamet ji pravi, da nekaj ni prav. Vendar je srečna. Skrivnost, ki zanjo ve le »on«, je tako lepa.

Drago je bilo ime moža, za katerega se je nedavno vnelo njeno srce. Njegov obraz se je tako često javljal v njeni domišljiji. Njegove oči so imele posebno moč. Znal je tako zgovorno pogledati, da bi šla za njim do konca sveta.

Drago je bil že zrel mož, star čez 30 let. Štefki se je zdel zato še bolj privlačen. Moške teh let imajo zaradi samozavestnega nastopa navadno večji vpliv na neizkušena dekliška srca.

(Nadaljevanje sledi.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

France Prešeren, kralj slovenskih pesnikov

Preprosta kmečka hiša je rodila kralja naših pesnikov. Prastara je resnica, da so pesniki pre-roki, od Boga navdihnjeni. Izmed narodnih pre-rokov, kar jih je rodila naša slovenska domovina, je France Prešeren pač največji. Nastopil je s svojo visoko pesniško nadarjenostjo prav v onem času, ko so razne struje doma delovale za tem, da bi iz-podkopale slovenskino tla in jo spojile skupaj s hr-vaščino v nek nov jezik, v ilirščino. Zato je kot izrazit slovenski pesnik Prešeren še toliko bolj za-služen za slovensko narodno misel.

France Prešeren se je rodil dne 3. decembra leta 1800 v Vrbi pri Zirovnici na Gorenjskem v rodinski fari kot tretji otrok imovite kmečke ro-dbine, iz katere je izšlo tudi več duhovnikov in ki jo lahko zasledujemo že v XV. stoletje. Da so opravl-jali predniki posel ribičev na bližnjem blejskem jezeru in Savi, nam priča njihovo domače ime »pri Ribiču«. Sedemletnega Franceta je vzel stari stric Jožef Prešeren, župnik na Kopanju pri Račni na Dolenjskem, k sebi in ga poslal leta 1810 v Rib-nico v šolo, jeseni leta 1812 pa v Ljubljano, kjer je dovršil leta 1821 gimnazijo in licej. Na Dunaju je dovršil še tretje leto filozofije - študiral do leta 1826 na univerzi in si sam služil denar s pouče-vanjem. Jeseni leta 1828 se je vrnil Prešeren v Ljubljano, služboval nekaj časa kot odvetniški pri-pravnik in pozneje kot neplačan praktikant pri fi-nančni prokuraturi (1828 do 1831). Ko se mu je iz-jalovilo upanje na plačano službo, se je odpravil v Celovec, kjer je naredil odvetniški izpit (1832), se vrnil v Ljubljano v odvetniško pisarno Baumgar-tenovo, ki jo je zamenjal leta 1834 s pisarno svo-jega dunajskega sočolca Crobatha, pri katerem je služboval do leta 1846. Šele tega leta se je posrečilo Prešernu dobiti samostojno advokaturu v Kranju.

To je zunanja slika Prešernovega življenja, ne-vesela slika dolgega nesamostojnega službovanja po tujih pisarnah, ki postane še bolj čudna, če si predočimo druge trenutke pesnikovega življenja, ki so pustili globoke sledove v njegovih poezijah: njegovo osamljenost v družabnem in kulturnem življenju in njegovo usodno ljubezen. Že leta 1835 je zgubil Prešeren prijatelja iz mladih let Matijo Čopa, edinega človeka, ki je mogel pesnika Prešerna doumeti in mu biti voditelj v pesniških vprašanjih. Malo pozneje se je pojavil v Ljubljani mlad Poljak Emil Korytko, interniranec iz Galicije; z njim je Prešeren drugoval, oba je vezalo skupno zanimanje in delo za slovensko narodno pesem, a že 1839 je Korytko umrl. Poslednji prijatelj Andrej Smole, ljubljanski trgovec in ljubitelj slovenske književnosti, s katerim sta snovala razne literarne načrte, ga zapusti leta 1840. — Še ob Copovem času je zaplamljena v pesnikovem srcu ljubezen do Prim-čeve Julije, mlade biserke bogate ljubljanske dru-žine, do katere so bile poetu, večnemu odvetni-škemu pripravniku brez premoženja, zaprte vse poti, zaplamljena s plamenom, ki je užgal najlepše Prešernove pesmi, in ugašala v bridkem razočar-anju in odpovedi; ves idealni svet, spleten okrog Julijine glave, se je razbil ob vsakdanjem življenju.

Na Dunaju je zapel Prešeren svoje prve pesmi, a jih je pozneje večinoma uničil. Prvo pesem »De-kelecamc« je objavil leta 1827 in se oklenil v nasled-njih letih »Kranjske Čbelice« (1830—1833 in 1848), katero je ustanovil in izdal M. Kastelec. Čbelica je bila namenjena višji književnosti; hotela je dvigniti slovensko književnost in zbuditi med me-ščanskimi izobraženec, ki so se naslajali ob so-dobni tuji književnosti, zanimanje za slovensko umetnost.

V Čbelici se je pojavil Prešeren s pesmimi, ki so bile po obliki in vsebini že dovršene, tu je objavil »Slovo od mladosti in »Sonete nesrečec«, pretresujoče slike o notranjih bojih pesnika, ki je spoznal, da čista svet je to, »kar um slepi z goljufijami, ležmice, objavil prve pesmi, nastale iz ljubezni do Primčeve Julije, »Gazelec, bifal s sa-tiro »Nova pisarija« nazoro nasprotnikov, ki so

merili vso književnost z vatlom koristnosti, zapel in objavil istotam dovršene balade in romance ter »Srčene«, posegel s soneti in epigrami v abecedni prepri in objavil iz Smoletove zbirke naše narod-ne pesmi. Kmalu za gazelami je nastal »Sonetni venec«, ki nosi sicer črke Julijinega imena, a ni samo slika Prešernove ljubezenske nesreče, tem-več tudi njegove bolesti nad nesrečno usodo slo-venske domovine, onega koščka zemlje, ki pozna od davnih časov samo krvave boje, čigar sinovi in hčere ne ljubijo več svoje matere in zaničujejo domačo govorico. Po Copovi smrti je Prešeren spesnil »Krst pri Savici«, spomenik mrtvi ljubezni in mrtvemu prijatelju, kakor Črtomir je pokopal upe na zemeljsko srečo in spoznal, »da srečen je le ta, kdor z Bogomilo up sreče onstran groba v prsih hrani,« in da »srce veselo in bolno, trpeče upokojile bodo groba globočinec. Ni se pa Pre-

šeren vdal moreči sili tega spoznanja: »stanu se svojega spomni, trpi brez miru« kliče samemu sebi, saj pesnik nosi v srcu vso bolest in vso ra-dost človeštva: pekel in nebo.

V Prešernovih pesmih veje topla ljubezen do svobode in do domače govorice. V času, ko je avstrijska vlada strogo varovala javnost pred vsa-ko svobodno in narodno-zavedno sapico, se je pes-nik zavedel bolj globoko nego kdorkoli pred njim prepada med močete in narodi, ki hrepenijo po svobodi in izoblikovanju svojega individualnega (osebnega) življenja. Postal je glasnik svobode, glasnik Slovencev, ki je klical izgubljene sinove v materino naročje, preroško jim každo boljše in slavnije bodočnost, ko bodo padle vse ovire kul-turnemu napredku in se bodo razlegale po Slo-veniji veselejšie pesmi nego njegove. Za Pohlino vo in Vodnikovo začetniško dobo je prišla Prešernova pesniška sila, ki je z veliko močjo premagala vse ovire, izvirajoče iz kulturne zaostalosti naroda, in dovedla slovensko pesništvo do višine, ki jo lahko stavimo svetovnim mojstrom ob stran Nam Slo-venecem je Prešeren ustvaril jezik, ga naredil gibljivega za vse naloge bodočnosti, pokazal nam je rešitev vprašanja o našem narodu. Od tedaj zida slovenski narod na stebrih iz granita.

Vsak Slovenec, ki le more naj naroči »Slovenčevo knjižnico«. — To je njegova kulturna in socialna dolžnost. Knjige lahko plačujete mesečno

Pot skozi stoletja

Edinost je bila znova in dokončno porušena dve sto let pozneje, ko je carigradsko patriarško stolico zasedel Mihael Kerularij, ki je takoj ob svoji postavitvi pokazal veliko sovraštvo do Za-pada. Stare obtožbe so prišle spet na dan. Keru-larij je kmalu po svojem nastopu ukazal zapreti vse latinske cerkve v Carigradu ter zapovedal menihom, ki so privzeli latinske navade, da jih opuste. Rim je tako postopanje obsodil. V Cari-grad so prišli papeževi legati, ki so poskušali doseči, podreditve nediscipliniranega patriarha st pa njegovo odstavitev. Naleteli pa so na hud od-por. Ker se ni dala mirnim potom doseči porav-nava, so izjavili, da je patriarh Mihael Kerularij odstavljen in izobčen. Kerularij je odgovoril na ta način, da je tudi sam izobčen odposlanca, pa-peža in latinsko Cerkev. To je bil dokončni pre-lom.

Tako se je začela žalostna razdvojenost, ki jo Cerkev še danes objokuje. Veliko je bilo napo-rov za pomiritev. Toda uspeh je bil le malenkost ali bolje nič. Upanje pa je še vedno veliko, saj kristjani ne morejo biti pravi kristjani, če nimajo trdne volje po edinosti.

Kanosa

Večkrat beremo o kakih vladarjih, da so morali iti v Kanoso. Kaj to pomeni, izvemo lahko iz zgodovine ene najbolj napetih dob, ko je šlo za to, ali bo Cerkev ostala samostojna in samo-stojno izvrševala svoje božje poslanstvo, ali pa se bo morala podvreči svetni oblasti in postati njena dekla.

Leta 1049. je papež Leon IX. privedel s sabo iz Francije v Rim meniha Hildebranda, ki je po-zneje postal slavni, eden izmed najslavnejših pa-pežev sploh, namreč Gregor VII.

O delu Gregorja VII. se danes še vedno zelo veliko piše. Nekateri pravijo, da je pri svoji borbi šel čez pravo mejo in je zahteval preveč. Nihče pa ne more osporovati veličine njegovega duha in poštenosti njegovih namenov. Popolnoma mu pri-stajajo besede, ki jih je izrekel ob smrtni postelji: »Ljubil sem pravičnost, sovražil pa krivnost, zato umiram v pregnanstvu.«

Če pomislimo na velike zlorabe, ki so se ta-krat dogajale s svetne in tudi s cerkvene strani, nam postane razumljivo, da je moral nastopiti mož, ki je krepko zagrabil in krepko udaril. Če je kdaj pretiraval, je bilo to skoraj nujno in opravičljivo. Toda treba je gledati na celotno delo. In celotno delo velikega papeža je res veliko in občudovanja vredno.

Glavna težava je bila v razmejčitvi cerkvene in svetne oblasti. Razen tega pa je bilo treba vrniti Cerkvi in duhovništvu tisto dostojanstvo, ki mu gre po njenem poslanstvu.

Svobodo Cerkve so zlasti ogražala cesarjeva vmešavanja, potem tudi vmešavanje plemstva in rimskega ljudstva pri papeških volitvah, kakor tudi odvisnost škofov od svetnih vladarjev pri na-stavljanju. Življenje duhovščine je po drugi strani padlo tudi precej nizko zlasti zaradi simonije (pri-dobivanje duhovnih služb z denarjem ali drugimi snovnimi sredstvi), in zaradi silnega kršenja du-hovniškega celibata. In prav za reformo teh vprašanj je usmeril svoje delo menih Hildebrand, po-znejši papež Gregor VII., svoje veliko delo.

Tako so se mu stavile na pot velike ovire in velika nasprotja, ki bi običajnega človeka kmalu strla. Toda niso strla Gregorja VII. On je bil zaslonbo v boljšem delu Cerkev. Narod sam se je v mnogih krajih organiziral in odstavil ne-vredne duhovnike. Nastopili so tudi številni možje, ki so pomagali velikemu papežu pri njegovem delu. Pri tem je zlasti znan svetnik in kardinal Peter Damijan.

Zelo je podprla Gregorja VII. v njegovi osov-bodni borbi italijanska velikaška Matilda, ki je imela svoj grad v Kanosi na Apeninskem gorovju. Ta grad je znamenit zaradi tega, ker je v njem tu zmagoviti borbi z nemškimi cesarjem Henri-rom IV. bival nekaj časa Gregor VII. in ker je tu sprejel cesarja, ki ga je prišel prositi, da ga odveže od cerkvenega izobčenja, ki si ga je bil nakopal zaradi svojega sovraščnega zadržanja do Cerkev. To izobčenje, ki ga je izrekel nad njim papež, je imelo pri nemškem cesarju silne posledice.

(Nadaljevanje prihodnjik)

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

»Komaj čakam, da bom videl male penice,« je dejal Francek. Otroci so mirno zaspali. Nenadoma pa se je Francek prebudil. Moralo je biti še zgodaj. Zrak je bil hladen in sonce je šele komaj kukalo iz nad daljnih gričev. Kmalu je spoznal, zakaj se je zbudil. Vsi ptički so na vso moč klicali na pomoč. »Pi-i-i pi-i-i« so klicali činkavci; »čit čit« so se oglašale sinice. Noben ptiček ni prepeval. Vsi so bili preplašeni. Penica-samec je letala nad svojim gnezdom. Od časa do časa je sedla na vejo in Francek je zaslišal njen klic na pomoč. Nato je zopet kakor blazna letala nad gnezdom.

Francek je zlezal iz postelje in si pomel oči. Pogledal je proti vzpetini, kjer je rastle grmičevje. Opazil je, da se je trava v bližini gnezda nalahno gibala. Stopil je iz šotora in se previdno bližal grmičevju po rosnih travah. Nenadoma je planil proti grmu in zagrabil travo, ki se je premikala. Zaslišal se je krik in besno sopihanje. Francek je trdno držal veliko sivo mačko, ki se je z vsemi silami trudila, da bi se osvobodila.

Ne da bi se zmenil za to, da je bil že ves opraskan, jo je Francek stisnil k sebi in odnesel v šotor. Treba je bilo za to kar precej poguma, ker je žival bila silno divja. Imela je odekan rep in deček se je spomnil, da je vrtinar pripovedoval o neki napol divji mački, ki ni bila od nikogar in ki je imela odekan rep. Pripovedoval je, da se potepa po gozdu in vrtovih ter da mori ptičke in piščance. Nikomur se do sedaj ni posrečilo, da bi jo ujel ali ubil. Kmetje so govorili, da ima »devet življenj«.

Francek jo je skušal zaviti v svojo odejo, toda ugriznila ga je v roko in mu opraskala gole noge, tako da je bil kmalu ves krvav. Skoraj bi se mu bila izmuznila, toda deček se je vrgel na njo ne meneč se za to, da ga je sedaj opraskala tudi po obrazu in po vratu. Končno se mu je le posrečilo, da jo je zavil v odejo in sveženj zvezal z vrvice svoje pižame. Nato je znova tiho odšel iz šotora, da pogleda, kaj se je zgodilo z gnezdom. Ko se je sklonil nadenj, je samica odletela. Iztegnil je roko in previdno segel v gnezdo. Jajčec ni bilo več, toda pod njegovimi prsti so se pregibala štiri majhna topla telesca in slišalo se je slabotno živkanje.

Francek je bil presrečen. Kako veliki nevarnosti je ubežala ta mala družinica! Gotovo so jo rešile Veričine goreče molitve. Niti pomislil ni več na to, da je bil ves opraskan. Srečen je bil, da je rešil uboge penice.

Številni klici na pomoč so utihnili v trenutku, ko je Francek izginil z mačko v šotoru. Sedaj pa so vsi ptički veselo prepevali v znak zahvale in hvaležnosti.

Ko je gospa Rayeva zagledala Francka vsega opraskanega, se je precej vznemirila. Odvedla ga je v hišo, mu izprala prase in jih skrbno obvezala. Verica je občudovala svojega tovariša, kakor junaka, ker je s takšnim pogumom rešil uboge male ptičke. Na vsak način se je hotela dotakniti mladičev. Mačko so otroci izročili vrtinarju, ki je naredil konec njenim hudobijam in vrabil njeno kožo kot zmagovalno znamenje na prsti.

Nekaj dni pozneje, je Francek, ko se je zjutraj prebudil, zagledal penico-samca ob svojem ležišču, ki ga je gledala s svojimi malimi bleščočimi očmi. Nekaj časa sta zrla drug drugega, toda Francek se je nekoliko premaknil in ptiček je odletel. Francek je bil prepričan, da se mu je penica prišla zahvaliti, kajti do tedaj se ni nikoli približala šotorom in je ostala vedno v bližini svojega gnezda. In tudi pozneje ni prišla nikoli več. (Ta zgodba o penici je resnična.)

Ko so že dovolj odrasli, so mladiči prišli iz gnezda, in se začeli učiti letati. Njihov oče jih je ves ponosen odvedel med drevesa, od veje do veje. Ostali pa so na travniku skozi vse poletje in Verica jih je izmed vseh ptičev imela najrajši.

Sedmo poglavje

Hrabri Indijanci.

Trije indijanski bojevniki so sedeli okrog taborišnega ognja. Zahajajoče sonce in plameni ognja so osvetljevali njihove rjave obraze, ki so postali takšni s pomočjo kakaa v prahu, in na peresa, ki so se ponosno dvigala na njihovih glavah. Crna kača je kadil pipo miru in zamišljeno gledal v ogenj. Rdeča roka, mlad pogumen bojevnik si je izdeloval tomahavk iz zlomljene motike in iz debele palice. Brza košuta pa je izdelovala ogrlico iz ližola. Misel na to, da bi se spremenili v Indijance je prišla otrokom, ko so iskali sledove za ptički in zaradi Franckovega boja z mačko.

»Rad bi, da bi že kmalu prišla,« je nesrpno dejal Stanko.

»Rekla je, da bo kraljica rodu Zlatih orlov,« je pojasnjeval Francek.

»Radovedna sem, če si bo tudi ona namazala obraz s kakaom,« je pristavila Verica in skrbno vrtala rdečo in črna ližolova zrna.

»Prihajal je nenadoma vzklil Francek.

Kraljičin obraz je bil skoraj preveč blede, za tako zagorelo plemo. Toda imela je krasen svilen plašč skritne in oranžne barve, s črnimi resami. Na nogah je imela mokasine okrašene z biseri, v rokah pa je držala resnično kopje, ki je nekoč bilo last nekega indijanskega poglavarja. Vojščaki so bili popolnoma zadovoljni s svojo kraljico.

Kraljica se je vsedla na prestol. Bila je to velika klada, pokrita s preprogo pleteno iz elame. Kmalu nato se je začela indijanska gostinja, ki je obstajala iz grozdi in neke strašne pijače, katero je iznašal Rdeča roka. Naredil jo je iz rumenega kristalnega sladkorja, katerega je raztopil in segrel nad taboriščnim ognjem.

»Povej nam sedaj povest o vrbaku, katerega si pobrala napol živga po nevihti,« je predlagal Rdeča roka.

»Pripoveduj nam tudi o gnezdu galebov na skali,« je pristavil Crna kača.

Otroci so posvetili vse svoje zanimanje ptičkom.

Kraljica Zlatih orlov se je začela pripovedovati celo vso povest in tudi resničnih dogodkov iz preteklosti, katere je doživela, ko je hodila na lov na divje zverine.

»Zdi se mi, da so ptički najbolj ljubka bitja na svetu,« je dejala Verica. »Tudi jaz bi rada bila ptiček.«

»Zanimivo je,« je pristavil Francek, »da so ptički tako skrbni očetje in matere, medtem ko žabe in ribe v tem oziru zaslužijo tako malo priznanja. Zakaj je tako?«

»Ptički so boljši očetje in matere kakor žabe, ribe, kače in drugi plazilci,« je pojasnjevala gospa Rayeva, »ker jim je Bog dal bolj razvite nagone. Dal jim je »višje« nagone, da si znajo zgraditi gnezda in čuvati svoje mladiče, ker so ptiči bitja višje vrste, kakor žabe in ribe. To je eden izmed zakonov narave, da na čim višji razvojni stopnji so bitja, tembolj skrbijo za svoje mladiče, dalj časa čuvajo nad njimi, jih vzgajajo in zdi se, kakor da bi jih resnično ljubila.«

»Kaj pomeni to »višja bitja«?« je vprašal Francek.

»To pomeni, da so bolj podobna človeku, ki je najvišja božja stvar in ki jo je Bog ustvaril po

svoji podobi. Ptice so bližje človeku, kakor živali, ki imajo mrzlo kri in prebijejo večji del svojega življenja pod vodo ali pa pod zemljo. Zato so tudi njihovi nagoni bolj podobni človekovim.«

»Meni se pa zdi, da so ptički višja bitja,« je vzklila Verica, »ker znajo letati. Glej, kako visoko letajo škranjčki! Ker pa znajo letati so podobni angelom.«

Kraljica se je zvonko zasmejala in objela deklco, ki ji je medtem splezala na kolena.

»Kako ljubka misel!« je dejala gospa Rayeva. »Toda sedaj moram zadostiti Franckovi radovednosti. Višje, to je bolj razvite živali imajo več vrednosti, zato je potrebno, da so njihova jajčeca in njihovi mladiči bolj obvarovani vsake škode.«

»Gotovo se še spominjate, da sem vam pripovedovala, da se na stotine zabijh jajčec pogubi in da na stotine ribjih jajčec sploh ni oplojenih in da se iz njih nikoli ne razvijejo ribe. Narava je precej brezbržna, kar se tiče nižjih bitij. Za ptičke pa je mnogo bolj skrbna, kakor sem vam že pripovedovala oni večer. Bog jim je dal nagon, da si gradijo topla gnezda. Samica nosi jajčeca v svojem telesu toliko časa, dokler niso oplojena in dokler se ni okoli njih stvorila trda lupina. Tedaj jih šele znese, a le vsak dan eno in jih nato skrbno čuva v gnezdu. Brez dvoma se še spominjate, s kakšno vztrajnostjo in pogumom je penica-samec čval svoje gnezdo in kako je bil ves prestrašen in zbežan, kadar se je bližala nevarnost. In ko so se izvalili mladiči, kako pridno jim je nosil hrano, kako jih je učil letati in kako skrbno je pazil nanje, dokler niso postali dovolj veliki. Za to je bilo treba več tednov. Pri bolj razvitih živalih je za to treba več mesecev ali celo leto. Ali se spominjate Zivke, ki smo jo zadnjič opazovali in ki je še sedaj poučevala svoje mladiče, ki so stari že skoraj eno leto in niso več mali kužki, ampak že pravi veliki psi, skoraj večji kot njihova mati. In če opazujete najvišje bitje, človeka, vidite, da etarši mnogo let skrbijo za svoje otroke in jih vzgajajo.«

»Sedaj razumem,« je zamišljeno dejal Francek. »Ptičkov se manj pogubi, preden odrastejo, kakor nižjih bitij. Se manj se pogubi višje stoječih živali, najmanj pa umrje otrok. Bolj kot so bitja dragocena, več skrbnosti daje Bog njihovim staršem.«

»Res je tako,« je dejala gospa Rayeva. »Dobro si razumi mojo razlago. Tako razlagajo vso stvar učenjaki. Toda še druga razlaga je in še mnogo lepša. Ljubezni in skrb za svoje mladiče, to je najvišje, kar zmorejo živali. To je edina možnost, da se žrtvujejo za druge. Na ta način si ustvarijo nekako družinsko življenje, ki jih še bolj približuje človeku. Človekovo družinsko življenje je pa nekaj nad vse dragocenega in svetega, saj ga je posvetil sam Sin božji, ko se je rodil iz Marije, kot njen pravi Sin in je živel z njo in s svojim rednikom v Nazaretu.«

»Nikoli nisem mislil na to,« je dejal Francek. »Toda kako čudovito so ti nagoni, katere je Bog dal živalim, da tako lepo skrbijo za svoje mladiče. Nikoli nisem pomislil na to, da Bog tako zelo skrbi za vsak še tako majhen deček narave. Toda kako neki more misliti na toliko stvari obenem in vse uravnati tako, da se vse razvija po načrtu, ki ga je sam določil.«

»Kako se mora truditi!« je vzklila Verica. »Ali misliš, da se nikoli ne utruji ali naveliča, ker mora skrbeti za toliko stvari?«

»Če bi se resnično naveličal,« je dejal Stanko, »bi v hipu lahko uničil vse svet. Saj je dovolj velik in dovolj močan, da more to storiti. Zato se tudi ni treba bati, da bi se moral utruditi.«

Gospa Rayeva se je trudila, da bi se ne zasmejala, ker sta Stanko in Verica govorila z vso resnostjo.

(Nadaljevanje sledi.)

Mali oglašnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki liče stane L. 0.30 za besede; v številih oglaših in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.50. Vsem oglašom se priloži še oglašni davek. Na manjši znesek L. 7.—, za številitve oglašne L. 30.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Priljubljenost za male oglase se plačuje naprej.

1000 lir nagrade

dam, tistemu, ki mi izslediti bo kobiljo ali zlatko ali zlatko, ki me bo privedel do kobilje ali zlatke, v desetnem udeležu ima majhno bradavico v velikosti črna. Vlasica 143 cm, premer 175 cm. Stara je okrog 9 let, stig št. 194. Razpustila se v Mirni na Dolenskem. Sporočiti na Jakob Širok, Srednja vas 4, p. Polhov Gradec.

1000 lir nagrade

dam, kdor mi izslediti ali izroči kobiljo pramo, brez lise. Je lepe postavbe, širokega krila, najbrž brez stevila, stara 7 do 8 let. Abtlin Franc, Gornje Retje 1, p. Vel. Lašče.

Hlapca

za poljska dela sprejemem. Plača po dogovoru. Franc Rode, mesar, Zaloška cesta 28, Ljubljana.

Mizar, vajenca

s vso opremo v bist. sprejme Perovšek, mizar, Smarje-Sap.

Vajenca

za krojaštvo sprejemem takoj. Smarje Alojz, krojaštvo, manufaktura, gotove oblačke. - Šušterberk na Doli.

Služkinjo

za kmetijska dela sprejemem. Hočevar Alojz, Zg. Hrušica 18, pošta Dobruha.

Kupimo sani

(Korčine in vlak) s letevami ali brez njih. Ponudbe: na Marijanova, Ljubljana, Poljanska c. 28.

Suhe gobe

jurčke in lističe kupi vsako količino po najvišji dnevni ceni trgovca Fran Pogodnik v Ljubljani, J. rjeva cesta št. 33 (Javna skladišča).

Dopis

Doležljivi Logatec. V torek smo pokopali moža, ki je po svojem življenju vsekakor zaslužil takšen poudarek zadnjega spoštovanja, kakršnega naš kraj na delovni dan skoraj ali malo kdaj doživi. Pokopali smo k zaslužnemu počitku Ivana Mihevc, znanega svoječasnega spediterja in posestnika, ki je pred pičlim letom še trden in zdrav obhajal svoj 50letničen življenja. Vsakdo bi mu tedaj prisodil najmanj še eno desetletje, a Bolja volja je drugače ukrenila. Pred dvema mesecema se je vlegel na bolniško posteljo, s katere pa ni več vstal. Življenje in delovanje rajnega se je temeljito odražalo v nagrobni besedah g. župnika in g. Skvarče Jožeta, ob kateri priliki je malo komu ostalo oko suho. Res, pogrešala ga bo cerkev, saj je vse svoje delovanje uravnaval po tem svetilniku. Njegovo ime bo častno vklesano v življenja raznih združenj in društev, njegov spomin bo trajno hranila občina in posamezniki, kajti rajni je bil res pravi mož, ki kljub svojemu odločenemu stališču v življenju ni imel sovražnikov. Naj bo rajni svetel zgled zlati mladini, kako se služi Bogu in bližnjemu. Naj mu bo dobri Bog milosten in dobrotljiv plačnik!

Uredniška pošta, št. Vid: Dopis došel prepozno. Pridi prihodnjič na vrsto.

Naznanilo

z živinorejske selekcijske zadrage v Ambrusu ima naprodaj več mladih psov. Kupci naj se ogledajo pri načelniku Ivanu Sinkovcu, Ambrus 12.

Opozorilo!

Dela za sesto »Slovenčevca koledarja« so bližajo koncu. Vsebinsko koledarja bo nadzre zanimiva. Poleg notranje-političnega, zunanje-političnega in gospodarskega pregleda bo še nešteto zanimivih člankov, kakor študija o okrožnici »Reram novarum«, študija o sorodstvih, nešteto kmetijskih člankov za našega kmeta, vrtnarja, gospodarja, zbirka raznih zanimivih člankov, ki bodo priliči prav tako študentu, kakor tudi profesorju, tako našemu delavcu, kakor našemu meščanu.

Koledar je bogato ilustriran, slasti pa bodo lepe ilustracije k novemu prevodu 32., 33. in 34. sprev »Bojansvene komedije«. Vsak naročnik koledarja je dobil v dar tudi bogate pristne naše domače jaslince, delo našega akademskega kiparja Gorjeta. V koledarju je tudi trebarna reprodukcija izenberške Marije, ki bo lahko v okras vsaki naši hiši.

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški prepravi izborni, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov L. 11.50, po pošti L. 30.—, 2 steklenici po pošti L. 35.—, 3 steklenice po pošti L. 47.—.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

p Kvaternec na mirnem Gradu. Romarska cerkev žalostne Matere božje na mirnem Gradu je v nedeljo, 21. sept., obhajala svoj obitajni vsakoletni cerkveni shod. Mirenka kvaternec slovi v vsej deželi in privabi vsako leto na tisoče vernikov. Tudi letos je bilo mnogo ljudi. Obsejna cerkev je bila zjutraj in popoldne polna. Ko je šla ura v nedeljo že na 5 popoldne, so se vedno prihajale nove trupe, ki so hitele na Grad. Ker niso vozili, kot navadno vsako leto, avtobusi iz Gorice v Miren, je manjkalo mnogo Goričanov, bilo pa je toliko več okoličanov, Bricev in Vipavcev, ki so prikolesarili. Pod hribom so bila kar cela skladišča koles. Udomačena stara navada je, da se za ta praznik toči na Gradu že prva »rebulca«. Letos rebule še ni bilo. Zorenje grozdja je tako zapoznelo, da najmanj 14 dni še ne bomo pokušali nove kapljice. — Kvaternec so v nedeljo praznovali tudi v Ribemberku, kjer je cerkveni shod združen s kramarskim sejmom, na katerem prednjači vinska posoda in orodje, pač vse, kar se rabi pri trgatvi. Tudi tam se je bilo nateklo obilo sejmarjev.

Mnogi, ki pošiljajo denar za »Slovenčev koledar« ali »Slovenčev knjižniček«, ne napišejo na zadnji strani pološnice, zakaj pošiljajo te zneske. Zaradi tega se moine napake, ker ni mogoče vedeti, ali s tem plačilom pošiljajo naročnino za »Slov. koledar« ali »Slovenčev knjižniček«. Nujno je torej, da kadar pošiljate naročnino za »Slov. koledar« ali »Slovenčev knjižniček«, da na zadnji strani pološnice v sredini napišete, zakaj pošiljate denar. Če boste tako delali, bo vse v redu! Pazite torej prihodnji teden, ko bodo priložene pološnice!

Richard Weber v Ogdensburgu, Wis. je tako čudne narave, da ne občuti ognja na svojem telesu; lahko drži razbeljeno železo v rokah in ga nič ne peče, ali pa nepoškodovan lahko hodi bos po žerjavi.

Stari Rimljani so izdelovali pohištvo iz citronovega lesa.

Čudno navado imajo v Ukrajini, kjer dekleta izbirajo svoje žene in jih v svrhu poroke tudi dekleta snubijo.

LJUBLJANSKI VELESEJEM

4. — 13. OKTOBRA

Mogočen pregled

industrijske, obrtniške in kmetijske produkcije kraljevine Italije in njene nove ljubljanske pokrajine.

Novozgrajeno moderno razstavilice

Celotno razstavilice z vsemi razstavami je občinstvu dostopno do 9. ure zvečer.

Polovična vozna na železnici

Pri postajni blagajni kupite cel voznik listek v Ljubljano in ga pustite figosati pri velesejemski blagajni, nakar velja za brezplačen povratek. Vstopnina za enkratni obisk L. 4.—, figosanje voznega listka brezplačno.

p Čas za uradovanje je določen od 8—14 ob prazničnih dneh. Uradne ure trajajo brez predelavnikov, od 8—12 pa ob nedeljah in drugih sledka. Na vse omenjene urade se raztezajo dolžila o tem, da počiva vsako delo ob naslednjih dneh: prvi dan sončnega leta, 6. jan., 19. marca, velika noč, Vnebohod, Rešnje Telo, 29. junij, 15. avgust, 1. nov., 8. dec., 25. dec.

Preizkušen redilni prašek

„Redin“ za prašite

Pri malih praških pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiki pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 praška ter stane 1 zav. L. 4.—, po pošti L. 8.—, 3 zav. po pošti L. 16.—, 4 zav. po pošti L. 20.—. Mnogo zabavnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo slino.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Naročniki iz Trbiške in Gorške province morajo poslati denar vnaprej.

p Cene kešil v Trbiški pokrajini so naslednje: IV. skupina 7.50 lir, III. skupina 11 lir, II. skupina 16 lir, I. skupina 25 lir. V tej ceni je vključen kruh, ni pa vključeno vino in napitnina. Ta zapoznelost plači tudi briške in vipavske vinorejce. Tudi za polja v gorški okolici je zapoznelost letnega časa zelo neugodna. Zadnja dva tedna uživamo prav jasne in sončne dni, pa poljedelci jih niso nič kaj veselili, ker so premrli. Koruza, slasti žitkvanin, potrebuje toplote, da domori. Te toplote pa noče biti. Nasprotno! V nedeljo, dne 21. septembra zjutraj je padla ponekod v okolici že rahla slana. Pa ne le koruza, tudi repa, kapus, fiol in razni drugi sadeži nujno zahtevajo toplote, zapozneli čas pa z njo navadno skopari.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11.40, po pošti L. 16.—, 2 zavitka po pošti L. 30.—, 3 zavitki po pošti L. 43.—

Prodaja Drogerija Emosa

Ivan Kanc - Ljubljana - Nabotičnik

m Umrli se: posestnik in trgovec v Lanišću Toni Jakob vulgo Srakar, v Novem mestu Ivan Jeričica. — V Ljubljani so odšli v večnost: vdova Franciška Godec, izdelovalce kemičnih izdelkov Anton Serbec, vdova po strojarju Ivanu Kovačič, v Dravljah Andrejček Kregar, višji kontrolor dir. drž. žel Viktor Jeruc, upokojeni žel. Franc Zupane v Zg. Hrušici posestnik Janez Zobjek, Meta dr. Krejčeva roj. Tischler in Marija Fantini. — Naj počivajo v miru!

»Domoljub« stane 10 lir na celo leto, za izposojstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnina, in-rate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-64. — Zadržatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Kosiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič